

Словото

ЛИТЕРАТУРА
•
ИЗКУСТВО
•
ОБЩЕСТВО

СЕДМИЧНО ИЗДАНИЕ НА СЪЮЗА НА БЪЛГАРСКИТЕ ПИСАТЕЛИ,
ОСНОВАН 1913 Г. С ПОЧЕТЕН ПРЕДСЕДАТЕЛ ИВАН ВАЗОВ

ДНЕС

Абонамент

Всеки месец до 15-о число на
2026 г.,
във всяка пощенска станция,
можете да се абонирате
за вестник „Словото днес“:

за 1 месец - 6 лв./ 3 €
за 3 месеца - 18 лв./ 9 €
за 6 месеца - 36 лв./ 18 €
за 10 месеца - 60 лв./ 30 €

Каталожен
№ 115

ISSN 1312-3173

30 бр. (1251),
8.10.2026,
година XXI - 0.77 €

Кървав плач за българското училище

Проф. Любомир Халачев

През последните години мнозина общественици, политици, защитници на децата от всякакви организации и асоциации развълнувано обясняват колко лошо е българското образование. През последните месеци резултатите от годишните изпити на PISA показаха, че резултатите на нашите ученици са много слаби. Някои със скрита радост, примесена с кървави сълзи дни наред обясняват, че нашите деца са най-недоучени и глупави в целия ЕС. Най-много ми „допаднаха“ тези медии, които в захлас повтарят, че ние сме ударили дъното по глупост в ЕС. Разбира се, подобни изрази няма да намерите в оценките на PISA, но нашите медии упоено ги повтарят. Просто да им завидиш за изхабените емоции. Няма да влизам в тези драми, защото ми се струва, че те подминават основните въпроси, свързани с училищното образование. И ги подменят с една мантра, която ни е втръснала до побъркване. Тя звучи тъжно и напевно и може да внуши на нормално мислещите хора само недоверие и нежелание да се занимават с тези въпроси. Мантрата казва, че всичко в нашето образование е объркано и трябва само и единствено радикални реформи (които никой не знае как изглеждат!) за да излезем от това състояние. Нищо друго по-малко от радикални и невиджани реформи няма да помогне. Под формата на радикални реформи се предлагат какви ли не идеи, понякога стигащи до откровена глупост. До абсурд. Главното е всичко познато до този момент да се изхвърли и някои гении (кои ли са те!) да дойдат и да напишат новите програми и правила в образованието.

Всъщност, истината е съвсем друга. В един подобен спор зададох на моите опоненти следния въпрос: „Ако 33% от нашите ученици отговарят на въпросниците на PISA за отличен (6), 33% отговарят за добър (4) и 33% отговарят за слаб (2) колко ще бъде крайният резултат, който осреднява оценката? Отговорът е прост: добър 4“. Тоест по средата, с поглед към слабите. На въпроса защо не говорим повече за отличниците, тези които печелят непрекъснато и смазващо награди по световни форуми и олимпиади, отговорът е учудващо negliжиращ тези успехи. Това, казват моите опоненти, са изключения. Дайте да видим слабите ученици, защото това е общата картина. Ето тук възникват всички мои несъгласия с тези представители на общността. Нито знам какви са, нито знам кой им плаща за да водят така усърдно тази кампания.

Знам, че това не са в голямата си част български учители. Които, между другото, са се хванали за главата, защото вече трийсет и пет години няма кой да похвали българските преподаватели, че те въпреки всички недофинансирани дейности в образованието упорито се опитват да дават просвета и образование на нашите деца. При всякакви условия! Даже имаше години, много добре си ги спомняме, в които ако някоя седмица новините не започваха с учител, който е шамаросан от разгневен родител, сигурно щеше да започне с лекар от Бърза помощ, който е набит от група сърдити роднини. Не си спомням държавната власт да е реагирала с гръмки процеси по този повод! Слава богу, тези случаи намаляват, но държавата така и не положи усилия да изведе ролята на учителя на ниво, което да е недосегаемо за дребните човешки недоволства. Защото фигурата на учителя е висша форма на обществено съзнание. Поне така е в източните философии, в които понятието „учител“ стои най-високо в йерархията на обществото. Дори в Япония учителят на Императора стои по-високо от фигурата на Императора, когото той е обучавал. Но у нас не е така. За съжаление.

На стр. 3

Павел Матев

Аз те мисля, Родино! И чувам.
Като музика стенеш у мен.
Твойте нощни дървета целувам
и осъмвам от птици пленен.

...Грешна селянка с болка добила
върху спамата в селския пруст
един малък и не много силен,
един български анти-Исус,

който тръгна по тебе невесел
със кама и тракийска торба
и от юноша още се вмеси
във зигзага на твойта съдба.

И когато се пукна над тебе
една есенна нова зора,
своя тих поетически жребий
той за мъка и орис избра.

С този избор, тревожен и сложен,
аз те моля: над всички бедни
върху гроба ми беден да сложиш
синева с полунощни звезди.

Поезия,
стр. 4, 5, 7, 11,
13, 15

Проза,
стр. 6

Публицистика,
стр. 1-3, 9, 12, 13, 14

Критика,
стр. 8, 10, 11

MOTO-PHONE

На 29 септември Дом „Дора Габе“ в София откри новия сезон на своя Литературен салон с премиера на стихосбирката „Име ЛЮБОВ“ от Лина Борджиева, излязла наскоро в изд. „Български писател“, дванадесетата поетическа книга в библиографията на авторката. „Име ЛЮБОВ“ е новото издание на любовната ѝ поезия – своеобразно продължение и пресмисляне на нейното по-ранно заглавие „Мисли за мен като любов“ (2015). В поетичната вечер стиховете оживяха чрез словото на авторския рецитал и музиката. Но преди това новото издание представи Надя Попова, като постави посланията му в контекста на предшестващата го, също така издадена от „Български писател“ през 2024 г. стихосбирка на Л. Борджиева „Човек е Бог“. Припомняйки впечатляващия цикъл в нея „Библейски откровения“, изграден от монолози, тя акцентира върху монолозите на Адам и Ева, определяйки ги като стъпала към сегашните стихотворения, извайващи това чувство. Според думите ѝ, „никой, дори и гениите, не могат да кажат за любовта всичко. Тя е многолика, противоречива, необяснима. Тя е най-голямото човешко изпитание, но и най-

скъпоценният дар. Лина Борджиева е потърсила и небесните ѝ корени, и шепотът на нейната надземна част – листата и цветовете ѝ. Това е концептуална книга, а не само лична изповед.“ Лина Борджиева е поетеса, преподавател и член на Съюза на българските писатели, дългогодишно свързана с културния живот на Троян. Носителка е на национални и международни отличия за поезия и есеистика, създател и творчески ръководител на литературен клуб „Орфей“. Автор е и на голяма част от текстовете на песните на своята дъщеря, певицата и композитор Божидара Симеонова, някои от които тя изпълни на живо по време на събитието. Специален гост на творческата вечер беше Михаел Георгиев, бивш ученик на поетесата в Националната гимназия по приложни изкуства „Проф. Венко Колев“ – Троян, който изпълни на китара знакови музикални произведения.

В Деня на поезията по покана на Литературен салон при Читалище „Алеко Константинов“ – Пловдив, се състоя среща с поетесата Галина Вълчева-Димитрова. Стефка Илиева, библиотекар в читалището, се спря на качествата ѝ като филолог, литературен изследовател, научен работник, общественик, инициатор на проекти, определяйки я като „дейна творческа личност, човек искрен, докосващ с лирическите си преживявания и красотата в стиховете си“. Галина Вълчева е автор на 7 поетични книги и носителка на множество литературни отличия. С творбата си „Мъже“ тя участва в оригинален национален проект – спектакълът „Поетите“, с десетки двойни представления в зала 1 на НДК, както и на международни сцени.

Вечерта премина под формата на диалог, който даде възможност да се разкрие дълбоката връзка на Галина Вълчева с природата, заобикалящия свят с болките му, несъвършенствата; както и философските прозрения на поетесата.

На 25 септември 2026 г. в зала „проф. Иван Попов“ на НТС – Ямбол се състоя юбилейна вечер, посветена на 85 г. от рождението на ямболската белетристка Денка Илиева. Тя бе организирана от община Ямбол, Регионална библиотека „Георги С. Раковски“, Дружество на писателите и НТС – Ямбол. В срещата взеха участие нейното семейство, членове на ямболското писателско дружество, директори на училища и културни институти, читалищни дейци, учители, журналисти, издатели, общественици, приятели и почитатели на творчеството на Денка Илиева.

В началото на вечерта с едноминутно мълчание бе почетена паметта на писателя Желяз Кондев, незабравимият приятел от Сливен. Актьорът Кольо Пехливанов въведе присъстващите в творческия свят на Денка Илиева като прочете разказа „Анелия“ от най-новата книга „Древната жена“, издание на „Захарий Стоянов“ – София. Обзорен очерк за творчеството на Денка Илиева. „Сред пролетното буйство на българския свят“ изнесе литературният критик Димитър Бечев. Тенко Тенев прочете текст от писателя Любомир Котев за новата ѝ книга. Беше огласен поздравителен адрес от Георги Чалъков – областен управител на област Ямбол, поднесени цветя и поздравления от Станчо Ставрев – кмет на община „Тунджа“. Развълнуваната Денка Илиева благодари на всички уважили нейното тържество, на семейството си, дългогодишните си приятели и почитатели на творчеството ѝ, на културната общественост на гр. Ямбол. Подари от своите книги на всички присъстващи на юбилейната вечер.

Водещ на творческата вечер бе поетът Тенко Тенев, председател на Дружеството на писателите в Ямбол.

ПРЕМИЕРА

На 14 октомври, сряда, от 17.30 ч. бургаската поетеса Елка Василева-Ебори ще представи новата си стихосбирка „Сиромашко лято за душата“ в клуб „Парнас“ на СБП – ул. „6 септември“ № 35. Заповядайте!

ПОКАНА

НАТФИЗ „Кр. Сарафов“ и издателство „Български Бестселър“

Ви канят на премиера на книгата **„И още театър от света“** от проф. д-р Калина Стефанова

12 октомври (понеделник), от 18.30 часа, в Аулата на НАТФИЗ (ул. „См.Карагџа“ 20)

Словото

„Словото днес“ - издание на Съюза на българските писатели, основан 1913 г.

Адрес на редакцията: 1000 София, ПК 608, ул. „6 септември“ 35, тел. 02/987-38-96

E-mail: slovotodnes@abv.bg

Сайт на СБП: sbp.bg

Главен редактор: Надя Попова
Редактор: Иван Есенски
Графичен дизайнер: Виолета Станиславова

Дежурен редактор: Надя Попова

Редакционен съвет: Боян Ангелов, председател
Елка Няголова, Иван Гранитски, Панко Анчев, Петър Андасаров, Мюмюн Тахир

Сметка за превеждане на суми за членски внос, дарения, реклами и др.:
Сдружение „Съюз на българските писатели“
УНИКРЕДИТ БУЛБАНК
IBAN: BG 85UNCR
76301008126403
BIC: UNCRBGSF

ЛИТЕРАТУРНИ ПРАЗНИЦИ „АЛБЕНА – 2026“

За 26-и път курортен комплекс „Албена“ бе център на националния културен форум, организиран по инициатива на акад. Иван Гранитски, директор на издателство „Захарий Стоянов“. По традиция форумът дава възможност на творци от различни жанрове – поети, белетристи, публицисти, критици и литературни изследователи да представят свои творби. От години във форума участва и Съюзът на българските писатели (СБП). Важен акцент в тазгодишния форум се постави върху темата за паметта, забравата и формите на целенасочено незнание.

С активното съдействие на председателя на БАН, чл.-кореспондент Евелина Славчева, в Творческия дом на БАН във Варна се проведе творческо-научна вечер, по време на която автори на издателство „Захарий Стоянов“, както и учени от УниБИТ и от Медицински университет – Варна, представиха свои стихове и научни трудове.

В препълнената зала във Варна акад. Гранитски представи новото фундаментално изследване на акад. Георги Марков за взаимовръзката между властта и сластта, проследена върху канавата на хилядолетни исторически събития и сблъсъци. Прозвучаха стихове от новите книги на поета Боян Ангелов, както и на известния лекар проф. Димитър Калев. На свой ред, проф. д-р Ваня Добрева разкри характерни за възрожденската драматургия жанрове и персонажи, отразяващи спецификата на българското/балканското мислене, отразени в нейните изследвания „Прочити и наследства“ и „Българската възрожденска комедия“ – издадени в издателство „Захарий Стоянов“. Специално внимание се отдели и на издадената от издателството на УниБИТ колективна монография за големия български кариатурист Александър Божинов.

Големият експерт в областта на туризма, проф. Румен Драганов, директор на Института за анализи и прогнози в туризма към УниБИТ, открил значимостта на родовата памет като път за постигане на по-голямата история на държавата от сборника „Хората с охота вярват в това, в което искат да вярват“ – ИК „За буквите – О писменехъ“.

С особено внимание публиката посрещна и известния български журналист и публицист Енчо Господинов, чиято книга „В кривото огледало на илюзиите“ предлага в съгласна форма съвременната история на журналистиката. В залата прозвучаха и стихове от Иван Гранитски, поместени в неговата ювелирна стихосбирка „Мандали“.

В своите финални думи акад. Гранитски обърна внимание върху будителската и националноотговорна роля на три институции – БАН, СБП и УниБИТ, които успяват в тези бездуховни времена не само да съхранят основите на националната памет, но и да развиват иновации и творчество.

„Думи, които сближават“ – под този наслов в Централната читалищна библиотека в Благоевград творци от града дадоха гласност на поетичните си настроения. Като организатор и водещ на събитието Росица Зинovieва отбеляза колко значимо е словото: „Поетите и писателите са едни от най-всеотдайните творци. Защото това, за което пишат, трябва да мине през тях. Словото намира път през сърцето и ума и затова инструментът на поета е самият той.“

В поетическото четене със свои творби се включиха Елена Терзийска, Елизабет Стоичкова, Надя Бойчева, Петя Смиленова, Яна Василева. Най-младата участничка бе 12-годишната ученичка Леана Цури, която поздрави публиката със свои стихове. Прозвучаха и сатирични произведения, както и творби от Ивайло Балабанов, стихотворения за Димчо Дебелянов и за патрона на читалищната библиотека – Никола Вапцаров.

Литературен клуб „Христо Ботев“ в Мездра чества 25 години от своето създаване

С юбилейно тържество в Деня на българската поезия и Международен ден на музиката – 1 октомври, Литературен клуб „Христо Ботев“ към НЧ „Просвета 1925“ – Мездра чества 25 години от своето създаване. Съорганизатори на културното събитие бяха Община Мездра и градското читалище. Тържеството уважиха заместник-кметът на общината Нели Минева и директорът на Дирекция „Социални дейности, образование, здравеопазване, култура, спорт и туризъм“ Елена Нанова, председател и секретарят на НЧ „Просвета 1925“ Мирослав Аспарухов и Биляна Костова, дългогодишният председател на Общинския съвет и изпълнителен директор на НА-ПОС-РБ инж. Делян Дамяновски, журналистът и издател Иво Йорданов, дългогодишният секретар на градското читалище Елза Митова, доайените на местната литературна общност Цветко Стеев и Кирил Радовенски, представители на сродни творчески формации, почитатели на изящната словесност. На тържеството бяха връчени поздравителни адреси и цветя и от редица творчески сдружения от града и региона.

По случай четвъртвековния юбилей председателят на клуба Светла Дамяновска представи своето краеведско изследване „25 години Литературен клуб „Христо Ботев“ – Мездра“ Книгата проследява историята на клуба през периода 2001-2026 г. и е издадена с финансовата подкрепа на Община Мездра.

Литературен клуб „Христо Ботев“ към НЧ „Просвета 1925“ – Мездра е учреден на 27 септември 2001 г. Той е правоприемник на литературната група, създадена към градското читалище през 1952 г. с пръв ръководител известният български поет, драматург и преводач Първан Стефанов (1931-2012 г.). Негови основатели преди 25 години стават 33-ма поети и белетристи от общината. Бившите и настоящи членове на клуба от 2001-ва до 2026 г. са близо 70 души.

Както подчерта Светла Дамяновска, „Това са авторите, допринесли със своето творчество за многобройните публикации в периодичния печат, стотиците участия в литературни събития в Мездра, региона и страната. Хората, които спомогнаха за създаването на добрата традиция на общинските литературни конкурси (поетичния конкурс „Жената – майка и любима“, читалищния конкурс „Георги Тодоров“ и др.) и за утвърждаването на Националния литературен конкурс за разказ „Дядо Йоцо гледа“.

Мирослав Гетов

Редакцията на вестник „Словото днес“ не приема текстове на пишеща машина. Приемат се само материали, които не надхвърлят 10 000 знака, изпратени на електронния адрес. Ръкописи не се рецензират и не се връщат.

КОРЕСПОНДЕНТИ:
Благоевград – Росица Зинovieва, 0887/285 732; Бургас – Роза Боянова, 0895/ 506 211; Варна – Станислав Пенев, 0878/ 63-22-69; Велико Търново – Георги Н. Николов, 0879/ 26-50-03; Видин – Ненчо Славчев, 0885/70-87-03; Димитровград – Петко Каневски, 0878/ 66-40-52; Карлово – Красимир Власев, 0882/ 41-04-19; Лом – Юлий Йорданов, 0885/ 27-10-77; Плевен – Лалка Павлова, 0878/95-35-99; Пловдив – Диана Павлова, 0896/38-76-64, Радка Топалова, 0878/75-18-24; Разград – Димитър Петров, 0896/ 08-64-12; Сандански – Мария Маринова, 0893/ 68-76-60; Ст. Загора – Йордан Атанасов; 0888/ 79-01-35; Хасково – Ели Видева, 0898/ 59-19-49; Шумен – Ивайло Петров, 0888/ 50-10-55; Ямбол – Димитър Бечев, 0878/ 29-48-02; Рада Добринова – кореспондент от Швеция.

Кървав плач за българското училище

Проф. Любомир Халачев

От стр. 1

Всякакви предложения се изливат върху МОН, всякакви идеи, всевъзможни комитети и асоциации, които се борят ту за едно, ту за друго, зас-тават в позата на обвинители и предлагат във всички случаи и преди всичко целокупното общество да се намеси. Как точно трябва да се намеси това общество, след като по-голямата част не разбира как се прави образование – не е много ясно. Когато беше предложено да се изучава предмета „Добродетели“, се формираха гръмогласни групи от обществото (неясно как събрани), които масово възразяваха с аргумента, че не е ясно кои ще са тези добродетели и особено когато става дума за помощта на религията в това образование. Ние непрекъснато говорим, че то трябва да бъде ново, иновативно (каквото и да означава това), да възпитава нови хора, демократи по убеждение, мултикултурни, с ясни разбирания за различията в живота. Имаше дори спорове дали да се разреши в училищата на малолетните деца да се преподава джандър философията, която трябва да ги научи от малки да мислят как да променят пола си, когато решат, че това може да им бъде интересно и да ги направи различни. Няма да се спирам на всички страни и неясни идеи, защото проблемите са много прости и те се коренят в няколко стари обстоятелства.

Ще дам пример от изследването на PISA, в което се споменава, че на първо място в тези изследвания са Китай и Сингапур. Няма да говоря за опита на Китай, но ще кажа няколко думи за Сингапур, защото познавам образованието в тази държава. Основното понятие там не е програмата, начина на обучение, знанията на учителите – всичко това е задължително и то задълбочено се обсъжда и подготвя. Основното понятие, което възприемат учениците от първия ден е ДИСЦИПЛИНАТА в клас. Подчертавам го, защото у нас едва сега, след многото изявления за проблемите в образованието, се промъкна смутено думата „дисциплина“. Спомням си, че преди няколко години, когато гръмко се заговори за училищното образование един от най-добрите учители по физика и математика в България каза, че образованието не е удоволствие, че то трябва да се налага с насилие над ученика (цитирам по памет) и в този процес най-важна е дисциплината. Ученикът трябва да разбере, че ако иска да научи нещо трябва да положи извънредни усилия. За огромно съжаление след това изказване този наистина изключителен учител (учениците му впоследствие са завършили най-престижните американски университети) повече не беше поканен да говори за училищното образование. А той можеше много да сподели от своя опит.

Защо тогава не кажем ясно и разбра-но на децата, когато влизат в първи клас: „Скъпи деца, вие влизате в училище и трябва да знаете, че единият год-дини ще полагате тежък, ежедневен труд, за да можете да получите добро образование и да се издигнете в обществото. Затова трябва да слушате вашите учители – от тук нататък единият год-дини те ще бъдат вашият авторитет“.

Това трябва да се казва и на децата, и на

техните родители. Вместо това ние ги залъгваме с всякакви идеи за безкрайни игри, разходки, зелени училища и обеща-ния, че учителите вече не препода-ват като едно време, когато за всяко на-рушение на реда са наказвали децата. Сега е друго време, учителите са задъл-жени да предизвикат интерес в децата и ако не могат да го направят – виновни са те, учителите, защото всички деца са еднакво умни и добри. Което, разбира се, не е истина и всеки нормален човек ще ви го каже.

Отново се връщам към данните от из-следването на PISA. За 30% от деветок-ласниците училището е загуба на вре-ме. Добре, а какво става с другите 70%? Ние погрижихме ли се за тях, направих-ме ли така, че тези деца, които имат же-лание и нагласа за учене да напреднат благодарение на училищните грижи. Или ги оставяме сами да се борят с жи-вота, а ние през това време, преследва-ни от кошмара на PISA, търсим начини да се справим с проблемите на остана-лите 30%, които кой знае защо не искат да учат и смятат, че времето прекарано в училище за тях е било загуба на вре-ме. Аз не виждам нищо страшно в това, че има деца, които на шестнайсет годи-ни вече не искат да ходят на училище. Винаги е имало деца, които искат да учат и такива, които не искат да учат. Това не значи, че те са лоши или от тях нищо няма да излезе.

Напротив! В нашия живот има място за всякакви хора. Ние имаме нужда и от млади хора, които нямат нагласа за дълги години учене, но имат желание да работят с ръцете си, да печелят чес-тно и почтено хляба си и да допринасят за добруването на обществото със сво-ите сили. Тази прекомерна фиксация върху това всички абитуриенти да завър-шат висше образование (пак някакви незнайно откъде дошли съвети!) доведе до страшна девалвация на висшето об-разование. Не е тайна колко университе-ти вече набират студенти с платено обучение (за които приемните изпити са формални), защото при тях по-лесно могат да предлагат дипломи срещу заплащане. Също така се знае, че за една част от студентите това не е време за тежко учение (каквото е то в най-добри-те университети в света), а форма на ле-жерно прекарване на годините и скрита форма на безработица. Но това са про-блеми, които като че ли не касаят учи-лищното образование и те предвидливо се крият. Нека Съветът на ректорите (който също не знае накъде да поеме) да се оправя с тях! Всъщност пробле-мите в университетското образование са пряко следствие от проблемите в училищното образование.

Другият много тежък проблем едва сега страховито надзърта зад някои фор-мулировки. Определян е със странното понятие „социално-икономически про-фил на учениците“. Казано на разбира-ем български език, става дума за тези ученици и за тези училища, в които учат главно деца от малцинствата. В най-чес-тия случай – ромски деца. Спомням си, че преди години нямаше деца, които за-почват училище в първи клас без да знаят български. За всички беше ясно, че без да знаеш български език не мо-жеш да се развиваш в България, без зна-чение какво ще работиш когато порас-неш. Не стана ясно как се стигна дотам, че вече се говори за подготвителни ези-кови класове за тези деца, които идват на училище без да знаят български език въпреки че са родени в България. Уди-вителен въпрос при положение, че де-цата са задължени да ходят на предучи-лищна детска градина, където ги под-готвят за училище и където трябва упо-рито и настойчиво да изучават българс-

ки език, ако родителите им не са имали желание и съзнание в къщи да ги учат на него. Защо трябва да обвиняваме училището след като това е вина изця-ло и само на родителите. Ако не назо-вем тези проблеми с тяхното точно име няма как да се справим с тях.

По една от телевизиите показваха се-риозен мъж, който обясняваше как ин-тересно и с много фантазия се обучават децата от ранна възраст на математи-чески умения в Сингапур. Както споме-нах, познавам там образованието и мога да кажа, че децата са готови да на-учат всичко и дори да положат усилия от най-ранни години (сигурно им е теж-ко!), защото там авторитетът на учите-лите не се подлага на съмнение нито от родителите, нито от обществото. На-против! Обществото с всички сили под-крепя учителите които, разбира се, по-лагат неимоверни усилия да бъдат на ниво. Децата разбират защо са учили тежко и денонощно едва когато завър-

шат висшето си образование и в после-дния ден, при т.нар. „открити врати“ най-добрите ученици са поканени на среща с представителите на най-бога-тите компании. Те започват кариерата си с три-четири пъти по-високи заплати от другите. Да сте чули у нас някоя компания да се интересува от завърш-ващите отличници? Аз не съм видял та-кова чудо, а вече половин век препода-вам в Академия. Между другото ще кажа, че съм наблюдавал как работят у нас в детските градини. Там учителите се справят много добре и си служат с най-модерни методи на обучение. Рабо-тата е в това, че малките деца са дис-циплинирани и никой не смее да откаже на учителя да направи това, което тряб-ва да се направи в час. Едва след десе-тина години стигахме до деветокласни-ците, които небрежно обясняват колко загубено е времето в училище. Но за да се стигне дотам са минали десет години ,в които не е имало нито дисциплина, нито старание от страна на родителите, нито наказание за неизпълнени задъл-жения. Резултата го показва PISA. Но ви-ната не е на учителите и на училището. Преди всичко на родителите и на инсти-туциите, които трябва да отговарят за работата със семействата на учениците.

Аз отново се връщам на възможнос-тите, които кой знае защо упорито се отбягват от всички вперили поглед в българското училище. Имаме ли от-лични училища, които отговарят на всякакви въпросници с отличен (6)? Имаме, разбира се. И не само това – имаме училища, в които учениците до един са силно мотивирани, имат ог-ромно желание да учат и всичките им мисли и стремежи са насочени към това как да го направят най-добре. Имаме ли училища, в които учениците не идват на училище, държат се лошо в час, нямат дисциплина и не се интере-сват от това, което се преподава? Имаме, за съжаление. Тези училища със сигурност отговарят на въпросни-ците със слаб (2). Дайте първо да на-правим списък на тези училища, колко са на брой, в кои райони са разположе-ни, на количеството деца които учат в

тях и да решим как да преодолеем стъпка по стъпка техните проблеми. Защото и в отличните училища, и в слабите училища децата учат по едни и същи програми. Така че да не гово-рим за общото ниво, което „ударило дъното“, а да се съсредоточим върху проблемите на проблемните училища. Тук трябва да си спомним, когато от-ново бичуваме нашите ученици за сла-бото представяне пред PISA, за стара-та поговорка за кацата с мед и лъжица-та катран.

Всичките учители у нас се подготвят по един начин. Сигурно има какво да се желае в университетското образова-ние, сигурно има начин да се преквали-фицират редовно учителите в различ-ни квалификационни форми – това е нормално съвременно изискване към всяка една професия. Имаме формата „методическо училище“, в което лекто-ри са най-добрите преподаватели. Си-гурно могат да се разтоварят учебните програми без да се профанират, сигур-но може учебният материал да се пре-подава по-атрактивно, с повече учас-тие на учениците. Убеден съм, че доб-рият учител трябва да бъде умен, ха-ризматичен, ерудиран, да говори с ус-мивка на децата и когато ги хвали да го прави умерено, а когато ги наказва да ги убеждава, че го прави за тяхното добро. Сега се огледайте около вас – колко подобни мъже и жени ще наме-рите. Не само учители, хора от всяка-ви професии. А на нас ни трябва бли-зо 70 000 умни, образовани, доброна-мерени, ерудираны, усмихнати, търпе-ливи мъже и жени, които да обучават нашите деца. Представяте ли си какво число е това? Помислете си – та ние при национални избори трудно нами-раме 240 души, към които имаме същите изисквания, за да ги направим депутати. А тука говорим за 70 000!!!

Дайте да се успокоим и да престанем да клеветим в хор българското образо-вание. Може би в някои страни има по-добре подготвени учители, по-добри, по-мотивирани и по-дисциплинирани деца, повече и по-модерни материални условия. Значи трябва да се опитаме да ги настигнем. Като през това време не забравяме, че ние всяка година възпита-ваме около 20 000 деца, които излизат от училище с отлични знания, подгот-вени за всякакви случаи в училище и го-тови да превземат всяко учебно заведе-ние в света. Което между другото те правят вече десетилетия с успех. Така че да благодарим на PISA, че се занима-ва с проблемите на световното образо-вание и да погледнем спокойно и без истерия към нашите проблеми. Те не са някакво тайнство, известни са на всички учители. Със сигурност трябва да се ко-ригираят някои дейности на МОН като например известната формула „парите следват ученика“ – и нещата малко по малко ще влязат в нормите.

Все пак да не забравяме, че няколко десетилетия ние правехме всичко възможно, за да ликвидираме успешно-то училищно образование. Бяха пренебре-гнати или постепенно negliжирани всички десетилетия действащи форму-лировки. Като се започне от дисципли-ната в училище, от приетите нормативи за поведение в клас, от разговорите за морала, за задълженията на родители-те, за необходимите трудови участия на учениците, за задължителните спортни участия, за възпитанието им като добри граждани още от първи клас. Защо се правеше, кой го правеше и какъв беше смисълът – това са въпроси за друг раз-говор. Така че пътят към доброто обра-зование ще е дълъг. Но ако обществото има желание да го извърви – можем да го направим.

СБП отпразнува Деня на поезията в Музейното пространство „Дом Дора Габе“

Традиционно на 1 октомври всяка година Съюзът на българските писатели отбелязва Международния ден на поезията и музиката с речитал на съвременни поети. Тази година събитието се състоя в Музейното пространство „Дом Дора Габе“, собственост на СБП. Водещ беше Боян Ангелов – председател на СБП, поет, литературен историк и критик. В експозето си той припомни исторически факти от Възраждането и изтъкна ролята на словесното изкуство за запазване на историческата истина и културното наследство. Той говори за ролята на кирилицата и подчерта, че освен славянските народи редица други държави използват кирилицата: „Над 300 милиона човеци използват българската кирилица – малко хора знаят, че и неславянски народи пишат на кирилица – монголци, тюркмени, таджики и др. Ние трябва да се гордеем, че българската кирилица е призната за основана азбука на ЕС. Нека спрем с македонизацията на България. Няма такъв език като „македонски“. СБП по никакъв начин не е допускал и не допуска, че съще-

ствува такъв език – в Северна Македония говорят на западен български говор. Адмиравам жеста на гръцкото правителство, че връща костите на българския цар Самуил, както и на вероятните кости на неговия син и племенник... Това ни прави горди. Ние винаги сме ратували за разбирателство на Балканите, защото ние сме наследници на култура и език, българския език, създаден от покровителите на Европа, от светците и на католическата, и на православната църква Кирил и Методий, от техните ученици, от следващите патриарси и възрожденци... Затова безкрайно ви благодаря, че сме заедно на празника на поезията!“.

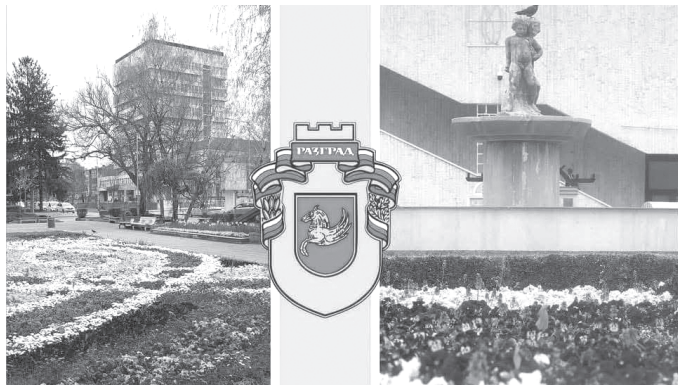
Иван Гранитски говори за духа на Дора Габе, за опитите за елиминиране на класиците на българската литература от образователната система и за скверното писмо на асоциация „Памет за утре“, която се противопоставя на възстановяването на наградата „Никола Вапцаров“: „Новите еничари, които нямат българско самосъзнание, се опитват да убият още един път Вапцаров. Същите преведоха на шльокавица „Под игото“, осакатиха и други творби на Вазов... Всеки един от нас може да бъде осакатен от следващите самозванци. Българското общество е зомбирано – две поколения са функционално неграмотни. Ние трябва да будим обществената съвест за такива престъпни срещу националната съкровищница деяния, да защитаваме националната идентичност...“.

С мнения за незавидното състояние на културата ни и със свои поетични творби участваха: Матей Шопкин, Бойко Ламбовски, Петър Андасаров, проф. Ваня Добрева, Анжела Димчева, Елисавета Шапкарева, Стоянка Боянова, Минко Танев, Станислава Пирчева-Ава, Весела Люцканова, Александър Гочев (САЩ), Клери Костова-Балцер (Великобритания), Добрин Добрев Финиотис, Росица Лазарова (Италия), Магдалина Шопкина, Мони Абаджиева (САЩ). Специален гост на тържеството беше проф. Румен Драганов.

Гостите от чужбина разказаха за дейността на българските общности в съответните държави.

Със съдействието на РБ „Боян Пенев“ – Разград и НЧ „Развитие 1869“, творците от града и региона отбелязаха 1 октомври като ден на поезията и музиката. По установена вече традиция домакин на мероприятиято бе отдел „Изкуство“ в библиотеката, където пред почитателите на поезията си дадоха среща поети от две поколения. Преди това, с обяснимо вълнение, директорът на библиотеката инж. Иван Иванов показва съхраняваната в книгохранилището паметна книга с послания и автографи на видни български творци, посетили през годините Лудогорието. Първи през далечната 1989 година се подписва Николай Хайтов, който има среща със съществуващото тогава местно Дружество на писателите към Съюза на българските писатели. След посланието на Николай Хайтов следват такива на Йордан Радичков, Павел Матев и редица други. След „демократичното“ закриване на Дружеството и отнемане на материалната му база, книгата е предадена за съхранение в библиотеката. С надеждата, че това, което е било, ще продължи.

В поетичния маратон участваха Оля Недкова Иван Димитров, Пламен Панчев, Емилия Пройнава, Павлина Стаменова, Дачо Господинов, Дойчин Дойнов, Донка Василева, Гюлсер Мазлум, Валентина Ласкаева, Даниела Ва-

„Поезията е езикът на душата – тя ни помага да изразим онова, което с обикновена реч не можем да изкажем. Музиката ни обединява, вдъхновява и създава мостове между поколенията“. (Из поздравителното слово на Добрин Добрев, кмет на Община Разград, по случай 1 октомври – Празника на поезията и музиката 2026)

силева. С поетесата Радина Радинова, която работи като учител, бе дошъл за подкрепа и нейният гимназиален клас. Срещата завърши с непринудени разговори между творците и публиката. Изненада бе удовлетвореното желание на младите хора от присъстващите, които се включиха в маратона със свои лични поетични творби.

Снежана Галчева

ВЕЧНИТЕ ОЛТАРИ НА БЪЛГАРИЯ

Като пред олтар пред тебе коленича,
изстрада на моя Родино!
Всичко, което на дълг ме обрича,
събрано е само във твоето име.

То преминава през разстояния и време,
като белег в паметта на епохите скрит.
Носи раните на моето родово племе,
сложило начало на един народ велик.

Коленича пред вечните твои олтари,
пред които като със свято причастие
от кръвта на предците, живота си дали,
смирено пречиствам душата си и тялото.

Но Шипка как между стени да поберем
или онова бесило, превърнато във връх?
Симеоновите книги и дух да пренесем,
в които историята е написана със кръв.

За всеки вечен български олтар,
който не се побира в храма тесен,
звездите са му изпратени във дар
и храм е само куполът небесен.

КРЪСТОПЪТ

В мъгла от заблуди светът е обвит
и облаци плачат с ранени сълзи.
Там някъде в булото скрит
вселенският грях
над всички тежи.

И всеки Човек е със своята съдба,
но пред кръстопът
сега е изправен.
Дали ръка да
протегне към
лъч Светлина –
в душата му
скрит, но
отдавна
забравен.

Ако само повдигне очи
и обгърне света
със Любов,
денят му няма
така да горчи,
защото друга
е целта му
във този
живот.

НА КРЪСТ РАЗПЪНАТО ДИХАНИЕ

В мен диша разярен и мрачен светът,
пресичат се друмища и огнени клади.
Родени в своя собствен Млечен път
мечти изгарят на звездни барикади.

Земята се измества от оста си,
натежала от мислите оловни
на онези, които със властта си,
погазиха законите вековни.

За тях животите нищо не струват
на хора, родени от майката свята.
С пари всичко продават, купуват –
готови с всеки да влязат в играта.

И аз чувам как планетата стене
и болката ѝ е рана във всемира.
На плещите си е понесла бреме
и под тежестта му бавно загива.

От душата ѝ се изтръгва вопъл,
отекнал като ехо на стенание
и дочувам плача ѝ като грохот –
на кръст разпънато дихание.

НЕБЕСНОТО ВЕЗМО

Гардероба стар веднъж отворих,
там годините се бяха насъбрали,
и в кръвта ми нещо заговори
с гласа на баби и родове стари.

Върху коприна извезана шевица
като далечен спомен ме прегърна
и с ласката на майчина десница
детството ми сякаш се завърна.

Помня мама разказваше ми често
как ръкави, шевици и сукмани
везали момите и ставали невести,
стъпвайки в житейските хармани.

Кръстни знаци сини и червени
греели на бродираната дреха.
Пазели свидно такиви премени –
в чуждото място да бъдат утеха.

Родовата нишка няма да прекъсне –
конецът вплетен е във кръстен бод.
Чрез внучките споменът възкръсва
и носи отпечатъка на кръвния код.

Чикаго, САЩ

Лина Борджиева

ИМЕ ЛЮБОВ

Аз призовавам те с едно едничко име,
ЛЮБОВ наречено – Начало на Света!
И знам: улавяш моя зов и ме изпълваш
със съвършена Красота.

НА ЛЮБОВ ОСЪДЕНА

Когато осъзнах, че съм осъдена
завинаги на ЛЮБОВТА, сърцето спря –
секунда... две... и три...
А после... най-невинно продължи.
Невинно ли? Аз го усещах: някак
уж същото е, но... почти –
забързваше... забавяше... и сякаш
не искаше да вярва, че в света
намира смисъл то да съществува
единствено и само в ЛЮБОВТА...
И хиляди животи да живея,
и да изпитам хиляди съдби,
след всяка обич пак ще оцелея
и всяка болка ще ме възроди...
Сърцето спря: завинаги осъдена
на ЛЮБОВТА! Това е искрен знак,
че съществувам и ще бъда влюбена...
Завинаги. Отново. Пак.

НЕЗНАЙНИ

Ти все още си незнаен, непознат и неоткрит,
не усещам нищо твое... Но те има – като мит.
Аз – действителна, незнайна и очакваща...
Копнеж към безкрайното и вечното
съвършено твое искане
да ме срещнеш, да ме имаш,
да сме заедно завинаги.
И ще бъдем две Слова във Пространството –
безименни – с името на ЛЮБОВТА.

ПОЗНАНИЕ ЛЮБОВ

Повикай ме със знака на нощта –
да съворим от тъмното различен
свещен и светъл свят. Денят
да се превърне после във Обичане.

Повикай ме сега! В откъснат плод
мен превърни – докосване до Рая!
Аз бих дарила целия Живот,
безсмъртната ЛЮБОВ за да позная.

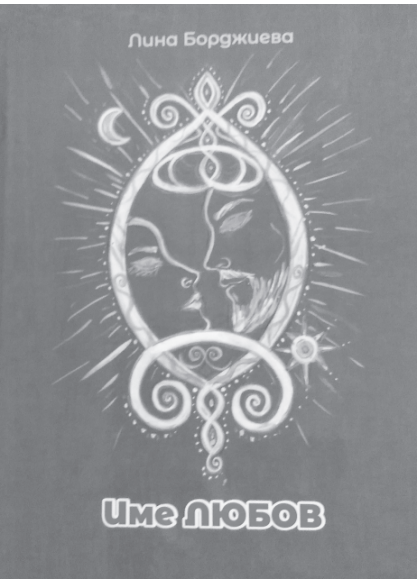
МАГИЧНО СЛУЧВАНЕ

Животът е магично случване
на две Души в Безкрайността.
Докосват се – и в миг: избухване
ранява страстно гордостта.
И се раздира Тишината
от смелия отронен зов –
Желанието. По-нататък
испри Вселената ЛЮБОВ.

ДИАЛОГ

Златната Врата към Вечността
вече е отворена, Любими,
ала аз на прага й стоя...
Само с Теб ще мога да премина.

МИСЛИ ЗА МЕН КАТО ЛЮБОВ

Мисли за мен като ЛЮБОВ!
Сърцето ми те приютава
в един красив копнеж, готов
да слее двама ни. Прощавам
безумно нежния ти зов
да ме обичаш. Непременно
за Огъня ли си готов?
Нима желаеш да си в пленно
свещенодействие – игра
на светлини... В какво горене
изгаря твоята Душа,
докоснала за кратко мене?
В космическия кръговрат
улавям пламналия зов
на порива ти нежно млад:
„Мисли за мен като ЛЮБОВ!“

ЛЮБОВ ЛИ Е

Аз нощ и ден се молих, Господи,
душа от огън да смиря,
а ти изпрати ми апостола
на болката и ЛЮБОВТА.
В мен думите му се забиват –
стрели горящи на страстта...
О, думи на ЛЮБОВ немилвана,
не мога да ви приюта!
А вярата – в нощта изпратена –
се връща като сноп игли
в съня ми... Аз не съм и чакала
това: „Обичам те – прости!“
И във всемирното мълчание
отеква моят вик сега:
„ЛЮБОВ ли е това страдание?...“
И днес Ти, Боже, замълча.

КОЙ ВЯТЪР

Кой вятър те довя до моя
заклучен Храм на ЛЮБОВТА?
И чух как глас ми каза: „Твоят
фрагмент от святата душа
завърна се. Бъди щастлива
във Целостта! Сега лети –
у теб е Храмът, ти го носиш.
Красиво е – ЛЮБОВ си ти!“

И аз разпънах съвестта си,
градена с мир през дълги дни
из храмове, иконостаси.
Смирен, денят ми се стопи
и шеметно нощта захлопа
върху ранената врата
на мисълта ми – Пенелопа...
Кажки кой вятър те довя?

ДУШАТА МИ Е ХРАМ

Душата ми е храм, а аз съм птица,
готова да политне към Безкрая.
Събужда се у мен звезда – Зорница!
И тя ми дава знак, че вече зная
защо дойдох, защо в Света се рея,
пресякла галактическото време.
Дойдох, за да ОБИЧАМ!
В мен се лее Мелодията на Вселената!

НЕЖЕН СЪН

Ще се разтворя в ръцете ти нежни,
ще изтека като капка
във потока на твоите думи безбрежни...
Невероятна и сладка,
в миг нощта ще покрие очите ни
с романтичност безсънна.
И – потънала в мрака на твоите устни –
ще шептя: „Ах, дано да не съмне!“
Вътре в нас Красотата ще пее
стих – симфония малка.
Аз – безсънна – сънувам-живея:
нежен сън на Русалка.

ЖИВОТ-ПОЕЗИЯ

Знам:
ЛЮБОВТА ще ме роди изцяло –
Живот-Поезия за Вечността.
Душите ни, изплетени от Бяло,
ще сплят в танц единен
на Битието Същността.

ЗЛАТНА ПЕСЕН

Ти гониш ми покоя от Душата,
зовеш ме от незнайни Висини:
да яхна облаците на мечтата –
в едно да слеем нашите съдби.
Не зная името ти, ни лицето,
ни същността ти, нито пък страстта,
ала улавям в струните на Битието
зова ти. Той ме буди през нощта
с мелодия неземна: стих небесен,
говорещ ми с кристалния си зов
за вричане на Вечност – златна песен,
наречена със името ЛЮБОВ.

ЖИВЕЯ ЛЮБОВТА

Аз – Ева, Афродита, Евридика –
Жена, която носи Красота,
живея. В мене Словото извика
свещеното: „Да бъде ЛЮБОВТА!“

ЗАЩО

Защо така Душата ми наказва
с ЛЮБОВ, която силно ме изгаря
с неистовия порив към взаимност?
И падам,
и се вдигам,
и не зная
дали го искам и дали желая
да се стопим в забравата на Рая...
Защо така Душата ми наказва?
Не искам...
И не мога...
И не зная...

ВНЕЗАПЕН СПОМЕН

Свещен компас е паметта ми,
запазила в олтара свой
космичен звук от разпиляни
щастливи мигове безброй.
Вгълбено гледат ме очите
в магическата мрачина
на спомена – красиво сричат
буквара стар на ЛЮБОВТА...
И ме погалват думи святи –
в безкрайността изпратен стих
от твоята Душа, с която
от Извора ЛЮБОВ аз пих.

БЕЗКРАЙ

Дъхът ти усещам –
полепнал е сякаш
по моето тяло.
Сега ме докосваш:
в озон се разтварям,
прераждам се цяла
в перце от глухарче.
Изронва се тихо
любованият камък
в часовников пясък...
И ние сме двама –
Земята е няма.
А дългият Миг
ни люлее в Безкрая.

ЛЮБОВ ЗА ВЕЧНОСТТА

Криле най-сетне смело ще разперя –
свещена птица в полета си нов,
Душата отредена ще намеря,
за мене отредена – за ЛЮБОВ.
Космичен миг на сливане... Изчезва
измисленият свят на самота –
и няма ден, и няма нощ, ни вчера,
ни утре, днес... А само КРАСОТА.

ЛЮБОВ

Безкрайно влюбена във ЛЮБОВТА,
Душата следва сладкия си порив:
да стигне до Свещената Врата
на Съвършенството, да я отвори
и да се слее с Пламъка-Душа,
наречена за нея, в Светла Цялост.
Възнесени в незнайна Висота
да заискрят завинаги във Бяло.

ДА ТЕ ПРЕВЪРНА В САМОТА

Да те превърна в самота не смея.
Ти си реалното ми Битие, в което
потопям всеки миг на съвършенство,
белязано от вяра и съмнение.
Животът ми е ребус, а светът
е мястото, където го заплитам.
А всяка следваща секунда е терзание,
изпълнено с ЛЮБОВ и Яснота
в безкрайното пътуване – врата:
минаваме магически през нея...
Да те превърна в самота не смея.

Ангелският глас на Гена

Весела Люцканова

*„Доживях да чуя глас за боговете!“
Караян*

Беше на балкона, когато джипът спря пред тяхната сграда и от него слезоха мъж и жена. Първо мъжът, който подаде ръка на жената да слезе, тя я пое с усмивка, а после я подпъхна под лакътя му, облегна се на рамото му, загледа се в съседната сграда и му я посочи. Тръгнаха бавно към нея.

– Каква царствена двойка! Осанката, походката, вдигнатата високо глава! Особено на жената, родена като за сцена... – я сепна гласът на мъжа ѝ, озовал се неочаквано зад нея и тя се обърна към него.

– Струва ми се, че съм я виждала някъде, но не мога да си припомня къде... Може би е актриса? – замълча и зачака нетърпеливо отговора му, но той се бе отплеснал нанякъде, докато най-сетне каза:

– Дано те да са купили апартамента на небезизвестния поет Вихров, който днес никой не го помни. Баща ти все казваше: не избираш къщата, избираш съседите. И е прав, убедил съм се и сам!

Тя се засмя.

– Баща ми винаги е бил прав. Няма да забравя как винаги ми повтаряше „Драскач къща не храни“. Е, не ме отказа от писането, но от рисуването успя. Все още съжалявам, че след като бях класирана на приемните изпити, той категорично ме спря да се запиша студентка по живопис в Художествената академия. Признаваше само медицината и инженерствата за сериозни професии, които могат да те изхранят.

Мъжът ѝ се разсмя.

– Но вече си убедена, че и писането...

Тя го прекъсна:

– Да, колкото да не умреш от глад. А и децата ни щяха да са недохранени, ако не си ти с твоята инженерска заплата.

– И сега съжаляваш?

– Не, не! – и се зае да сервира масата за обяд.

Нахраниха се съвсем мълчаливо, след което той хукна към института, а Тя се зае с най-новия си разказ, трябваше ѝ съвсем малко да го довърши, но не успя, децата се прибраха от училище с викове: „Гладни сме като вълци! А така хубаво мирише!“ След като нахрани вълците, всеки потъна в заниманията си: тя да довърши прекъснатото, а децата да се потопят в уроците си. И чак вечерта, когато се запалиха лампите в продадения апартамент на Вихров, те разбраха кои са новите им съседни, оставаше да научат и с какво се занимават. Тя твърдо бе убедена, че е виждала жената, той – че ще имат прекрасни отношения с тях.

На другата сутрин, докато оправяше неразборията в детската стая, Тя изведнъж застина на място, – през отворения прозорец нахлу ангелски глас и Тя приседна на най-близкото легло, окаменяла от възхита. Гласът се лееше на при-

ливи и отливи, разтваряше вратите на рая и Тя пристъпваше боса в него. Сърцето ѝ се задъхваше в аритмия. Не отваряше очи, оставаше се магята да я изпълни цялата, да я дари с криле и полети към звездите. Когато разпъването спря, Тя падна изведнъж на земята, приближи до прозореца и погледна нагоре като ръкопляскаше неудържимо. Жената от джипа се появи и погледна към нея с усмивка.

– Ще приготвя чай! Елате да го изпием заедно и да поговорим!

– Идвам! – и както беше с халата върху пижамата, излезе тичешком от своята сграда, за да влезе тичешком в другата.

На вратата я чакаше тя, великата Гена Димитрова, за която Караян бе казал: „Доживях да чуя глас за боговете!“ А Тя я бе гледала и слушала в Операта в „Тоска“ и в „Турандот“ и в още и още, не можеше да забрави гласа, да го сбърка с друг, не, не можеше, беше тя, толкова мила и непосредствена като я поканя, като ѝ подаде чашата чай и седна насреща ѝ с усмивка. Задави се от вълнение, а Гена отново се разсмя:

– Та това беше само разпъване, репетиция, но ще ви поканя теб и мъжа ти на новата ми премиера само след две седмици! Макар че дотогава на теб ще ти е писнало от моите разпъвания! Ако всеки ден ги слушаш като днес... А самата опера е вълшебство, но нека засега да остане изненада – и най-сетне отпи от чая си.

И Тя най-сетне отпи.

После заговориха за изкуството. Гена призна, че за нея то е над всичко.

– И над децата ли? – се осмели да попита, а Гена леко повдигна рамене.

– Не зная, не мога да сравнявам, нямам деца, а и няма да имам. Какво ли не опитах с мъжа ми, какви ли не лекари, лечители, лекарства и билки пробвах и... нищо. Да беше друг на мястото на Жоро, да ме е зарязал, а той ми е изцяло предан и пръв се примири и рече стоп, все ми повтаряше – ти имаш изкуството си и мен, аз имам теб и повече не ни е нужно, само да благодарим на Бога. И аз се примирих, не изведнъж, не, но заряхах опитите... – и преглътна с мъка още една глътка чай.

Дойде бързо на себе си и помоли да ѝ разкаже за хората, които живеят наоколо. Знаеше това-онова от Вихров, все били интелектуалци, архитекти, художници, писатели и дори актьори, то и улицата носела името на един от големите и това също я привлякло, а и апартаментът се оказал и голям, и хубав. Слушаше я внимателно какво допълва за всеки, а после се засмя:

– Според твоя разказ всички са ангели, а просто не е възможно да няма и... – но Тя я прекъсна:

– Другите... не ги забелязвам! – и се изправи да се прибере вкъщи, приближаваше обяд, децата щяха да нахлуят като хуни с вика гладни сме като... а тя ще допълни „като вълци“ и набързо ще им спретне нещо за ядене, което ще изчезне на мига.

Гена пожела да се запознае по-скоро и с тях, бе си прегледала програмата, за да

уточнят деня, в който следобедите няма да ходи в операта. Оказа се до края на месеца само един единствен следобед и Тя си го записа да не го пропусне, а Гена добави:

– Ала това не ни пречи след сутринните ми разпъвки да се виждаме за кратко. Още не си ми казала нито дума за тях.

– Ще ги усетиш и сама. Фурии са и всяка смята, че може да преобърне света!

– Стана ми още по-интересно, припомня ми каква съм била и аз самата на тяхната възраст! – и с тези думи я изпрати с усмивка и с пожеланието утре да се видят отново.

Тя не пропускаше разпъванията ѝ, не ѝ омръзваха, бяха за нея празници. Е, не

всеки ден можеше да се виждат, Гена бе доста заета, а и Тя, но сама преустрои собствената си програма, вече готвеше вечер, пишеше след като всички заспят, за да бъде свободна за техните сутрини. В тях Гена ѝ разказваше за света, вече почти бе обиколила всички сцени, бе пляла и очаровала всякаква публика, беше на тежала от слава и възхита, но се бе съхранила естествена и непринудена с всеки. Не само с нея, не! Бе слушала и разговорите ѝ по телефона, кратки, но сърдечни, на никого нищо не отказваше, приемаше млади дарования да споделя опита си, насочваше ги, изискваше от тях упоритост в школуване на гласовете им, никакво отказване не признаваше при работата си с тях, никаква умора при повторемостта от оперното пеене до пълното усвояване на ариите, извличаше ги от хорове им за оперната сцена и се смяташе за успяла видеше ли ги на нея. Не я плашеше конкуренцията, плашеха я завистта, която, слава Богу, не винаги успяваше да ги препъне, радваше се на успехите им като на свои.

Когато се запозна с децата ѝ, тя намери време да даде на голямата интервю, – нали мечтаеше да стане журналистка, писателка, сценаристка на филми; на втората – да разговарят на английски, която сподели желанието си да превежда най-големите – Стивън Кинг, Рей Бредбъри и още Скот Фицджералд, Кърт Вонегът и Селинджър, и още, и още, вече бе предала преведени разкази и те бяха отпечатани в сп. „Космос“, а най-малката, току-що приета в Художествената гимназия пожела да я нарисува и тя прие. Получи се невероятен портрет и Гена каза:

– Най-добрият засега, а са ме рисували невероятно добри художници! Хванала ми е и характера, най-трудното! – и се бе обърнала към нея. – Имаш прекрасни деца! Някой ден ще се гордееш и с трите!

Тя се просълзи. Беше сигурна в пре-

ценките ѝ. Бе дала път на толкова млади хора. И не грешеше. Интервюто за нея бе публикувано, дъщеря ѝ не бе спестила всичките ѝ успехи по света, преборването на трудностите, подкрепата, която бе получила от преподаватели и публика, самата тя вече подкрепя за талантливите млади. А портретът ѝ, нарисуван от малката ѝ дъщеря се бе харесал и от светили в професията.

Ангажиментите ѝ след премиерата, на която присъстваха и тя ги зашемети и петимата, станаха прекалено много. Най-вече пътуванията ѝ, многото ѝ участия по света, все по-рядко се прибираще в дома си. Все по-рядко станаха сутринните ѝ разпъвания, все по-рядко сутринните им срещи с дълги разговори и пиенето на чай. А обичта им една към друга все по-силна. И когато се случи онова нещастие с мъжа ѝ, Тя го изстрада като свое. Защо на нея, Господи, най-добрият, най-чистият човек, когото познавам. Тя не може без него, толкова се обичаха, защо ѝ го отне, Господи?

Не я виждаше, никой не я виждаше, не вдигаше телефона да приема съболезнования, беше се капсулирала в болката си, сълзите криеше в рамото на свекърва си, загубила единствения си син, а тя загубила единствения си мъж, живец си, смисъла на живота си, та тя пееше не заради публиката, а заради него, винаги там сред нея... нямаше да пее повече, заричаше се пред майка му, а тя навярно ѝ шепнеше: „Недей така, той не би искал това, Жорето ще те слуша от небето! Вервай ми!“

Навярно бе ѝ го казала хиляда пъти. Повече от хиляда. И след погребението още толкова. Не можеше да отиде, не беше в София и дъщеря ѝ ѝ се обади след него. Но на четирийсетия ден сгушена между гроба му, чак вселената утихна, а хората приведоха глави. А тя пееше за мъжа си, за никой друг, и болката ѝ угаси слънцето, и както то бе угаснало, на тъмното небе се появи звезда, ярка като слънце, и Гена вдигна очи към нея и запя още по-прочувствено, направо изля душата си и припадна. Свестиха я, Тя беше до нея, но Гена не я позна, явно още не беше на себе си. Тръгна си без да се сбогува с никого, но не успя да отнесе цялата ѝ болка.

Вече пееше отново по световните сцени, но болката си беше в нея. И се поболя. Смъртоносно. Отиде си в Милано. Свекърва ѝ баба Мара си отиде покъсно, а Тя винаги се бе питала, коя го е обичала по-силно. И винаги смяташе, че е Гена, за нея Жоро беше животът ѝ. Но и пеенето ѝ. А нали и за майката детето ѝ означава смисълът на живота ѝ? И няма опората на изкуството? Кога човекът е по-уязвим? И реши за себе си, че любовта към някого е по-силна от всичко друго.

Огледа се. Засега всички край нея бяха живи и здрави, мъжът ѝ, децата ѝ! И без нито един от тях не би могла да продължи нататък. И едва ли писането би могло да я спаси.

А кой може да знае? Пеенето спаси Гена, но за кратко! Болката по скъпия човек, ах, болката не може да я изтръгне от душата си. Трябва да се научиш да живееш с нея, за да продължиш!

Гена успя, но за кратко. Но тя си остана за нея нейният аристократ на духа! Над биетието – с блестящата следа, която остави след себе си, с всеотдайността си към младите, поели по своя труден и трънлив творчески път. Те бяха нейните деца!

*От бъдещата книга
„Аристократи на духа“*

Иван Есенски

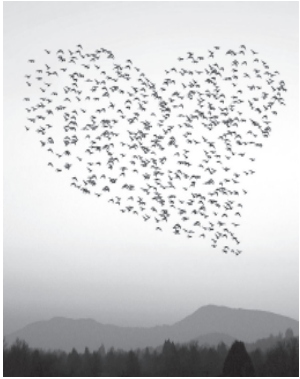
ПСАЛОМ ЗА ПОЕТА

На Надя Попова

Пречистени от греховете летни,
с избистрени от есента души,
сега да се помолим на поета –
да ни прости и да ни утеши.
Да ни прости забравата, която
сменихме после с детския възторг,
когато в миг от нещо непризнато
превърнахме го в нещо като бог.
Но той избра отново самотата
и ние зашептахме с присмех лек,
че ето, господарят на словата
все пак е най-обикновен човек;
че цели нощи броди с неми устни,
че денем чужда скръб го пепели;
че щастието също го напуска
и го боли.

А нас не ни боли.
Че любовта като тайфун през него
премина и с тъга го награди,
а нас ни пощади.

И ни е леко...
Ала защо, все пак, ни пощади?!

Елка Няголова

МАЙЧИНА ПЕСЕН

Ето, казах ти всичко – имена на страхливци, герои,
на сеячи и даскали светли, оживели някак в пороите –

сред истории страшни и дълги, и безконечни години,
от които все тъй, пред изпит, е била и Родината.

Уморени войводи са слизали след клане от чужди и свои,
планината глухо мълчала, но изпращал ги вълчийт вой.

Нали помниш, сине, че ближел вълк на юнаците раните?
Днес старци подпират спомени на тояжките дрянови.

Синевата подпират, защото синовете нанякъде тръгват,
да не падне небето над внуците, тъй рано прегърбени.

Ти води ги през долове тайни и през вити-превити пътеки.
И разказвай им, всичко да знаят, че обратният път не е лек.

Че обратният път е само до лозата дива край плочата.
И до кратката дума „мама“. Там е сетното многоточие.

Там са люлката и могилата, пред която всички притихваме.
И е светло, защото ваят не звезди от небето, а стихове!

Пламен Панчев

РЕДАКТИРАНЕ НА СТИХОСБИРКА

В памет на Христо Фотев

Не безпокояхме думите. Единствено
очите ни се срещаха. Там под лозницата
на малката ти къща в Равадиново,
венчана
за Сарматското море.
Там точно в два по обед. Беше юли.
Ти слизаше по стъпалата бели
и сядаше на дървения стол.
А между нас стояха двете чаши,
напълнени със сълзите на гроздето.
И кучето със светло име Алби
лежеше в тишината също бяла.
Ухаеше на пържени картофи,
пригответи навярно от жените ни.
Но те не бяха между нас наистина.
(Отиваха да гонят пеперудите.)
Това бе
само твоя час, Поезийо.
И аз стоях с един от твоите апостоли.
И милостиво времето не бързаше,
и дърпаше на слънцето юздите.

Лалка Павлова

РЕЗОНАНС

„Душата е отворена врата...“
Катя Кремзер

Есента на душата ми
врата отвори
и влязоха в нея за сбогом
пролетни крехки надежди
над снежните преспи разцъфнали,
смях на ручей,
хукнали презглава към реката,
лятната песен на влюбен щурец
в прегръдките на светулка...

Есента на душата ми
врата отвори
и в нея нахлуха мъглите
на тежки предчувствия,
вятър донесе студа на отсъствия
и тъга заваля по изгубена гара,
по влак пропуснат,
по шум на крила,
изчезнали сред безкрая.

Зима иде... С вихрушки и скреж...
Със сняг и с лавини, и с мрак...
От затвора им леден внезапно
като феникс ще литне Душата
и ще заключи завинаги
вратата към вчера.

Светла Дамяновска

ПЕГАС

Моята малка внучка ми показва на телефона си
изображение на крилат сребърен кон, вероятно
генерирано с ChatGPT и ме пита:
„Той не е истински, нали?“

На глас отговарям: „Да.“ Но знам – истински е.
В миговете на вдъхновение долита при мен.
Аз го галя по звездата на челото и му давам захарче,
а той ме прегръща с крилете си.

После го възсядам и отивам на лов за текстове.

Деньо Денев

ЗДРАЧ

(Еклектична балада)

В памет на поетите-приятели,
които си отидоха от този свят:
Николай Петров, Пламен Григоров,
Андрей Андреев, Таньо Клисуров,
Иван Странджев, Неделчо Ганев

Вечер слиза от небето всепоглъщащ дрезгав здрач...
Разказът за битието – двете думи: смях и плач.
О, здрачът! – светлина и мрак – море уханно и без бряг,
той пространствата превзема

в живота – Божията теорема.
Осем милиарда. На Земята днес живеят толкоз хора.
Господ е баща на всички: фауна създаде и флора.
Разказът за битието – музика и слово слети
в песен на индийски хор –

стих от Рабиндранат Тагор.
Животът весел като смях, животът тъжен като плач –
рефрен в една поема, писана във друго време:
със герой – млад картоиграч; топ – за Едисон – поема,
лъчиста колкото кристал,

с автор Витезслав Невал.
И поетът Унамуно – също увенчан със слава! –
горд със името си лунно вековете озарява.
Блесна мълния. Изля се дъжд – без да е с тяло на мъж.
Беше той юноша блед,

възторжен и светъл поет.
Ах, този дъжд! Спря изведнъж. Грейна след него дъгата.
Най-големите богатства: Любовта и Свободата
поетът Петьофи възпя, посвети на тях балада.
(Звезди в небето гаснат –

рецитал на звездопада.)
Всеки ден смъртта ни гледа с остри, стъклени очи.
Има сигурна победа. Спокойно чака и мълчи.
Прозвънява тъжна нота. За починали поети.
Тях ги няма във живота.

Те са слънчеви комети.
Всепоглъщащ дрезгав здрач вечер слиза от небето.
Тези думи: страх и грях – разказ-нож за битието.
Животът леден като страх, животът тежък като грях!
Без да спира... колелото се върти! И ада, и рая –
с отворени врати.

Лили Качова

ИЗРИЧАНЕ НА ПЕТИЯ СЕЗОН

Това, което свиря аз,
не е ли петият сезон?
„Сезонът на самотния щурец“
Л. Левчев

Вали в лилаво. Люляков дъждът
по ангелски потропва по перваза
и носи дъх на лято, но е в гръб –
за чуждо лято иде реч, а Самотата
нарежда тихо с майчински акцент:
„Защо – разпитва – страдаш зад стъклото?
Не знаеш ли? Сезоните са пет,
а петият е влагата в окото.
Той, Петия, сезон в сезоните, не спи,
будува с ослепелите ти птици,
победи и провали не брои,
а тропота на шпори и копита.“
И чувам пицкато в моя пулс –
щурец с краченце драци тишината:
„Не съм ли в петия?“ И следва звук,
след който всичко почва отначало.

...И пак – спирала,
вихри,
Архимед,
а вятърът за нас тревите сресва,
затуй е нужен петият поред –
да бъде в безизходица пътека.
Разбирам –
той е цялата Любов
и всичко е, и всички, и надежда
и всеки си го носи – кратък код –
живот и смърт ведно –
със име Вечност.

Поезията на Боян Чимов

Петя Казакова

Петдесет и пет години творчески път

Ако заговорим с простицикия език на статистиката: 14 книги, 14 заглавия, 14 откровения, 14 разказа, в които е събран цял един живот. С всичките радости и болки,

надежди и горчилки, духовни търсения и прозрения и с намерените нравствени опори, които правят личността на Боян Чимов устойчива, жизнена, силна, съхранена. Погледът се плъзва по заглавията на книгите и „разчита“ различни теми, мотиви, проблеми, развълнували ума и душата на твореца. Тези кратки, но много добре намерени словосъчетания са белязани с много светлина: „С перо от пламък“, „С дух и светлина“, „С поглед към звездите“, „С юзди от светлина“. Светлина като другото име на всичко, което обема думата духовност: вяра, любов и доброта, устрем към Бога и към Неговата истина, насъщната потребност от „хляб, вода и слънце“ („Утеха“), за да живее той, човекът, простиичко, по Божиите закони, в равновесие със себе си и със света. И изострена чувствителност за разрухата на изконни човешки нравствени ценности, заради което поетът тревожно вписва в бележника си думите: „...в света няма вече любов“ („Болка“), „Вървим върху опънато въже над бездна с буйни води... живеем върху собствени кладии... в култ издигнахме скелети облечени в плът...“ („Пред катастрофа“).

Към тези заглавия и теми естествено се подреждат заглавията и на другите книги: „Утеха“, „Изгубеният ключ“, „Град върху морето“, „Примамлив бряг“, „Пътуване към соления бряг“, „Път във времето“, „Повест за Николай Лъсков“, „Под ръка с музата Ерато“ и последната книга – сборна, събрала сякаш най-здравите нишки от творческата тъкан на духа – стихосбирката „Надпис върху камък“. Тази стихосбирка е духовното завещание на Боян Чимов. Завещание за насъщна потреба от вяра, достойнство, милост, обич, красота, смирение и уважение към корените, миналото. Зов за съхранение на изконните нравствени ценности. За да оцелее този свят, за да го има и след нас.

В панорамата на съвременната българска поезия Боян Чимов има свое собствено място. Със сигурност е творец, който отстоява ценностите на класическата лирическа традиция. В същото време думите не са средство за търсене на ефект, нито повод за езиков експеримент. Липсва пищна риторика, демонстративна сложност. Боян Чимов предпочита простата, но наситена дума – онази, която е изстрадана, а не измислена. Словото му е рожба на съзерцание, размишление и заявка за преди всичко духовно общуване с читателя.

Дълбока и органична е връзката на поета с Поморие. Градът върху морето е и географска реалия, и духовно пространство, в което минало и настояще, човешки съдби и житейски перипетии се преплитат в една сложна тъкан със свои цветове, съдържание и форми. Градът

На 28.08.2026 г. в ГХГ „Дечко Стоев“ културната общественост на гр. Поморие отбеляза 55-годишния творчески път на Боян Чимов – поет, публицист, учител, директор на две училища, експерт в РУО Бургас, читалищен деец, член на Съюза на българските писатели и не на последно място – общественик и почетен гражданин на гр. Поморие. Събитието, включено в шестдесет и осмото издание на националните Яворови дни, отдаде дължимото на личността, която чрез слово и пример вгради сянката си в романтичния морски град и остави, и оставя, трайни следи както в културното и в духовното му битие, така и в съвременната българска литература.

неизбежно е слят с природата – с морето, с морския бряг. В стиховете ще срещнем и соленото езеро, което все още сънува някогашния блясък на древния град („Легенда за соленото езеро“, „Град върху морето“), и поморийския фар, който „стои и бди/ без поза и без вик/ и с чиста светлина/ посреща –/ нечакан и очакван гост.../... като истински войник“, тук е и плажът с колчетата – „убежище на странни и самотни души“, тук са и старите къщи, които „стоят край морето/ мълчаливи и тъжни“. Тук е и църквата „Христос“ в стих. „Елегичен спомен“, и трагедията на Анхиало през 1906 („Анхиало – 1906 г., „Утеха“), и старото казино, което в спомените като „раковина на брега стои“, и рибарските лодки, „накацали като гладни глаури“ в очакване на своите „самотни капитани“... И соларите с ръце „опалени от южно слънце, сол и мъжки труд“ („Солари“, „Утеха“). Отекат и стъпките на Яворов в поемата „Телеграфистът“ („Под ръка с музата Ерато“), „Триптих за Яворов“ и още образи, и образи, и посвещения на реални хора, преплели съдбите си с жизнения път на Боян Чимов. Творецът наистина съдбовно е обвързан с нашия град: „... скътал малкото градче/ в сърцето. Нямам време другаде да ида,/ тука ще остана,/ тука до морето“ („Ретро“, „Пясъчен часовник“) – споделя поетът, а в друго стихотворение дава израз на възторга: „Чуйте ме, за Бога./ обичам този град“ („Вик от вълнолома“, „Пясъчен часовник“).

Морето е сред водещите образи в творчеството на Боян Чимов. Морето е свобода, памет, безкрайност и вечност. Водата носи идеята за непрекъснатото движение на живота, водата е и събеседникът, пред който лирическият герой застава едновременно и смирен, и тревожен, и освободен от житейските тежоби.

Към **историята** Боян Чимов има особено пристрастие. Разлиствайки книгите му, ще открием страници за родовите корени – Македония, Ковачевци, Карнобат... („Път във времето“), трагични картини от миналото на нашия град и на българския род, тук са и образите на християнски светци – св. Йоан Кръстител, св. Никола, св. Иван Рилски, св. Севастия, Князът български Боян и др., които допълнително придават на творчеството **православно звучене**. Проправя си място и интересът, и любовта към древна Елада. Троя, Одисей, Афродита са митологични образи, с които авторът умело изразява своите интимни, съкровени чувства.

Словото на Боян Чимов постепенно изтегля нишката и към нравствения облик на съвременния свят. Свят, в който живеем егоистично, без страх от Бога, студени, безразлични. Дори и най-мал-

кият жест – лептата към просяк – ни струва много, а за поета тя е пробният ни изпит по човечност. В стихосбирката „Изгубеният ключ“ авторът зове съвременника да се вгледа в „звездната книга“ на небето, да я разлисти с „чисти ръце“, в тази книга, чиста и светла, е истината,

себепознанието, изгубеният ключ на човечността. В стих. „Грехопадение“ Чимов търси корените на властващото във вековете зло и разбира: човекът е обърнал гръб на Бога, затова претърпява трагични метаморфози. Крилете се превръщат в „паяжини“ и вместо на извисяване към небето – се обрича на скиталчество по утъпканите и неутъпкани пътеки на земята, прокълнат да ходи „гол и бос“. Болезнена носталгия по миналото, белязано с възвишеност, четем в поемата, посветена на гения Яворов: днес „брегът не е така красив“, няма лунни видения, няма големи любови, поетите отдавна не са пророци, „кумири стават хора със пороци“, светът е „огромен дом“ без минало, без „елегични гласове“. В друга творба, „Пред катастрофа“ душата „стене в клетка“ и с ужас изповядва: „Вървим върху опънато въже/ над бездни с буйни води. Стари и млади, живеем върху собствени кладии... И въпреки всичко, не песимизмът, а оптимизмът надделява в мислите на героя:

Не искам и да свикна,
че тъй светът върви...
Затуй така живея –
в борба със злото в мен
и с вяра във човека –
от люлката до гроба.

Любовта в света на поета не е само интимно чувство, тя е нравствен принцип, чрез който човек се изкачва по своята житейска и духовна стълбица. Чувството е по-скоро тихо, смирено, съзерцателно, дълбоко човешко: „Как искам да те нарисувам! Цялата ще те измисля...“ /„такава, каквато в сърцето си те нося“. Погледът на влюбения облажава тялото на любимата – опоетизира профила, челото, очите, устните, раменете, за да превърне телесното в проявление на другото, вечното: „Да нарисувам искам, помогни ми, Боже, нейната душа!“. Любовта е сложно чувство – тя е „благослов“, „нежен зов“, „своято нещо“. В „При-

казка за любовта“ поетът е категоричен, че само святата любов може да ни извиси, макар че знае – любовта е и „рана“.

Лирическите откровения на Боян Чимов имат и философски измерения. Тук естествено се вписва стихосбирката „Пясъчен часовник“. Пясъчният часовник е автобиографична метафора на човешкия живот, който на пръв поглед е едноразочен и неумолимо изтича, но чрез паметта, поезията и духовността миналото може да бъде съхранено и превърнато във вечност. Часовникът казва: „Всичко е суета сует! Всичко отминава!“. Поетът отговаря: „Не всичко е изгубено, щом е запомнено и назовано!“. Защото в пясъчния часовник песчинките изтичат от горе – долу, човешкият живот се изнизва пред очите ни, но те, песчинките, не изчезват, само се преместват от едно пространство в друго. Следователно, времето не е загуба, внушава Боян Чимов, а преобразяване – миналото там някъде, в утробата на времето, се натрупва в паметта на душите.

Старостта, въпреки бегло прокрадващия се в стиховете естествен човешки страх, не е нещастие, а привилегия, съдбовна среща – възприема се като пътуване след „много усилни лета“ към любимата Итака, там, където в „южните нощи“, под „звездите големи“ търпеливо очаква изморения пътник „една лунна жена“/„Приказка за моя кораб“, „Град върху морето“/. Християнинът Боян Чимов знае, че животът няма край, в този смисъл истинска смърт няма. Тя е друга форма на живот „там горе“, в „небесната държава“. Омъдрен, изпълнил своя човешки и творчески дълг към земята, лирическият герой е готов за пътя нагоре. Трогателно, искрено, като светло видение звучи финалът на стихотворението „Утеха“:

С очи отворени към звездните полета
душата ми натам ще тръгне сита...
След време ще притихне
на някоя планета
и с Бога ще вечеря
под слънчевата пита.

„Горе“ и „долу“ не са в конфликт. „Горе“ е намереният смисъл: душата е сита. Горе тя се докосва до абсолюта, намира утеха, сякаш някакъв особен вид равновесие, което на нас, човеците, тук, долу, не ни е съдено да познаем.

И на финала, темата за **красотата**. Красотата като естетическа, нравствена и философска категория. Красотата като проявление на намерения смисъл. Красотата е онова видение, осезаемо и истинско, което ние, хората, сме създали, за да имаме идеал, цел, мечта, която ни облагородява и ни прави по-завършени, по-смислени, по-добри (стих. „Не може“):

Не може да минеш
покрай красотата,
без да се обърнеш,
без да се поспреш,
без да се вгледаш в нея...
Не може!
Дали ще минеш покрай цвете,
дали ще срещнеш очите на дете,
дали ще те целуне поглед на жена,
обърни се!
Опитай се да видиш покрай тебе
знаците на красотата,
за да усетиш, че живееш
по-човешки на земята.

„По-човешки“... Това е духовното завещание на поета, учителя, човека Боян Чимов – личност с буден ум и с туптащо със земните тревоги и радости сърце. Такъв, какъвто го познаваме, уважаваме и ценим.

Знаков монумент от историята на СБП беше възстановен

Столичният район „Изгрев“ в партньорство със Съюза на българските писатели възстанови монумента-камбана, който е символ на Международните писателски срещи, организирани от СБП в периода 1977 – 1986 г. Официалното откриване на обновения комплекс се състоя на 29 септември 2026 г. – точно 46 години след поставянето на оригиналния паметник, посветен на Третата международна писателска среща, състояла се в периода 29-30.09.1980 г., събрала в София 152 знакови писатели на своето време от 45 държави.

Тогава монументът е дело на скулптора Михаил Бенчев с участието на архитект Владимир Роменски. Върху метална основа се преплитат метални тръби, които оформят паралелите и меридианите на Земяното кълбо. В средата на импровизираното кълбо виси камбана. В горната част е гравиранимото на писателските срещи „Мирът – надежда на планетата“. На тялото на камбаната са гравирани подписите на участниците във форума писатели. Идеята на паметника възплътява символа, че писателите са съвестта на света и че техният глас е като камбанен звън. В долната част на камбаната пише: „На творците на бъдещето от участниците в Третата международна среща на писателите 29-30.IX.1980 г., София“. Това е основополагащата идея на международните срещи – приемствеността и вярата, че литературата не разделя, а обединява личности и народи.

Десетилетия паметникът беше обект на вандалски прояви и юридически претенции. Идеята за преместването му и нов дизайн зрееше няколко години в различни публични дебати. Ето че иновативният проект е изпълнен и паметта за значимата роля на международните писателски форуми е възкресена.

На тържественото откриване присъстваха общественици, писатели, дипломати.

„За мен е изключително тържествен ден днес, защото сме се събрали да дадем нов живот на един монумент, свързан дълбоко с нашия район „Изгрев“ – каза кметът д-р Делян Георгиев.

писатели в частност показва, че България наистина е столица на мира“. Той благодари на д-р Георгиев и неговия екип за възстановяването на монумента и изрази мнение, че „тук, на това място, отново могат да бъдат възобновени международните писателски срещи. Тогава в тях са участвали 880 писатели от 78 държави, сред които и Нобелови лауреати. Мисля, че миналото е част от бъдещето“.

Матей Шопкин, участник в Третата международна писателска среща, каза, че за него е чест да бъде на откриването на обновения монумент: „С нескрито вълнение си спомням Третата международна писателска среща, както и откриването на монумента точно преди 46 години. Събития, в които лично участвах наред с много други чуждестранни и български писатели и поети. Това бяха изключителни за времето си събития, които поставиха България на международната културна карта и я превърнаха в „световна литературна столица“. Шопкин отбеляза, че мотото „Мирът – надежда на планетата“ е актуално и днес.

д-р Делян Георгиев,
кмет на община
„Изгрев“

„Литературата не познава друго разделяне извън дарбата да твориш, дарбата на свръхтруда и упорития труд да работиш неуморно на литературната нива“ – каза още Шопкин и прочете стихотворението „Молитва от Ботев връх“.

Венко Евтимов разказа за спомените си от форума: „Тогава бях един от най-младите участници на срещата и като такъв председателят на Съюза на писателите Любомир Левчев ми възложи да бъда

аташе на великата Дора Габе, чийто подпис стои на втория ред на камбаната. Много се развълнувах сега, че отно-

во съм тук“, каза още Евтимов и завърши с прочит на стихотворението „Отец Паисий“ на своя баща Евтим Евтимов, с което той е участвал в международ-

ва заедно със Съюза на българските писатели. „Камбаната има своето безценно минало, но наш дълг е да ѝ осигурим също толкова значимо и величаво бъде-

Боян Ангелов,
председател
на СБП

ната писателска среща. Самият Евтим Евтимов е живял 30 години в район „Изгрев“.

Специален гост на откриването беше

Петьо
Блъсков,
главен
редактор
на „Труд news“

ще“ – каза Блъсков. Това според него означава София, България заедно с творци и граждани да направят всичко възможно традицията на световните писателски

ев. По думите му монументът дълги години е бил забравен, а още в предишния си мандат като кмет той е предприел необходимите действия за неговото спасяване. Той отбеляза, че район „Изгрев“ е наричан „Българският Монмартър“ и „Културната столица на София“. „Изгрев е уникален район, който заслужава да има своето бъдеще, базирано и на своето минало. Минало, с което можем да се гордеем“ – каза още д-р Делян Георгиев.

Председателят на СБП Боян Ангелов определи откриването като „символичен ден“ и подчерта ролята на българските писатели за устойчив мир в света: „Това дело на българската културна обществено тогава и на Съюза на българските

и главният редактор на „Труд news“ Петьо Блъсков, който разказа за своето участие в събитието

като репортер на вестник „Отечествен фронт“. Като нарече камбаната величав символ на духовната близост на човечеството, той подчерта, че вдъхновител и двигател на световните писателски срещи е била Людмила Живко-

срещи да бъде възродена и да носи на страната ни отново гордост и признание в цял свят.

Събитието завърши с химна „Върви, народе възродени“, изпълнен от хора на „Академик Михаил Арнаудов“. Тук беше и директорът на училището Диян Стаматов – общински съветник.

Тържеството беше уважено от посланика на Куба Н. Пр. г-жа Мариета Гарсия Хордан, от посланика на Азербайджан Н.Пр. г-н Елмар Мамадов, както и от дипломатически лица от посолствата на Азербайджан, Виетнам и Германия.

Репортаж: Анжела Димчева

Истината за земното човешко съществуване

в стихосбирката „Диагноза — есен“ от Светла Гунчева

Лалка Павлова

Човешкият живот е особена парадигма — той е несъизмерим не само с този на растенията и животните, но и дори по отношение на отделните човешки индивиди, защото всеки един от тях си има свои собствени (различни от тези,

на другите) преживявания, вярвания, социални и философски възгледи, морални ценности. На пръв поглед всеки отделен човек, ако не е поразен от някаква нелепима болест в ранната си възраст, преминава през едни и същи житейски „сезони“ — детство, младост, зряла възраст, период на равностметките след зрелостта и емоционално-психологическа подготовка за приемането на смъртта като естествен край на земното му съществуване. Въпреки това обаче всеки човешки живот си има свой собствен земен път, защото, както казва испанският философ, социолог и есеист Хосе Ортега-и-Гасет, той е мястото на конфронтация, на полемика между личното му „Аз“ и обстоятелствата, в хода на които отделната човешка личност разгръща своя индивидуална метафизика в драматичното случване на собственото му битие („Обществото като проект в перспективата на Ортега“, Сантяго, Чили, 1994 г.). Лирическата визия на тази представа за човешкия живот е разкрита в поетичния свят на „Диагноза — есен“ от Светла Гунчева. В нея авторката ѝ очертава със средствата на лирическия инструментариум своите собствени когнитивни житейско-философски възгледи и емоционално-психологически открития в една вече зряла човешка възраст, метафорично възплътена в образа на есента.

Стихосбирката на Светла Гунчева „Диагноза — есен“ представя 60 стихотворения, разпределени в три озаглавени цикъла, всеки от които носи в своя паратекст имплицитно вписано внушение — „Безсънници“ (за хронична тревожност, породена от социални, емоционални или нравствено-етични фактори); „Дъждовни акварели“ (за меланхолична тъга и усещане за самота, за безвъзвратност на отминалото жизнено време); „Сиромашко лято“ (за краткотрайна радост от илюзорната надежда за завръщане към лятото на живота). Ключово място на обобщаващ център, след който детайлизирано е разкрито човешкото битие като „съдинка с душа на скитник“ по земните пътеки, представлява стихотворението „Амфора“. Заглавието му асоциативно ни връща към познатата на моето (и на поетесата!) поколение миниатюра на Лъчезар Еленков със същото заглавие, в която алегоричният образ на амфората е представен в три хайку строфи като чувство, като метафора и като форма — „Точна и строга, / като опровержение / на бога.“ Стихотворението на Светла Гунчева обаче, оформено като монолог на самата амфора, е много по-разгърнато и философски ангажиращо:

АМФОРА

Нямам ръбове по себе си —
всичко ювелирно е заоблено
от вълната, скрила нож във гребена си.
На старинен съд подобна —
крехък, уязвим почти до счупване,
аз не мога да надскоча времето си,
до ръба живот натрупала.
Който във ръцете си ме вземе,
нека ме държи далеч от слънцето —
то напуква тънката глазура,
даваща финес на грънците.
Да ме пази и от бурите —
те наваяват в мене мислите

за кутия прах и път за никъде —
все отричани до болка истини
за съдинка със душа на скитник.

В световното културно пространство думата „амфора“ има многопосочни семантични измерения — тя може да символизира човешкото тяло, което носи в себе си всички органи и биологични системи в него; може да е знак за съд, в който е положена човешката душа; може да е метафора за човек, чиято памет съхранява тайни от различно естество; може да е и алегоричен образ, аналог на времето и пространството във вселената. В стихотворението на Светла Гунчева думата „амфора“ е метафора на човека в границите на неговото земно човешко битие — крехко, уязвимо „почти до счупване“. Вълната-време, „скрила нож във гребена си“, е утробата, която оформя човека и „ювелирно“ заобля ръбовете на индивидуалността му, за да го положи като обработен камък-диамант в градежа на личното му битие в неговия земен отрязък. Буреносните му изпитания под парещите лъчи на слънцето-живот ще напукат тънката глазура на амфората, ще я пълнят бавно и упорито с „отричани до болка истини“, защото всъщност човекът е „кутия с прах“, урна, „съдинка със душа на скитник“ по вселенските пътеки.

До тази житейска истина обаче се достига бавно и мъчително под листопадния дъжд на времето по „пустите алеи“ на живота, които имат една и съща, с нищо неотменима посока — към старостта с „оплешивялата вяра“, с „фините щрихи“ на загубения блясък на младостта, със „страшно, неизбежно“ надвесените дървета на есенния сезон, в който нищо повече не е „постарому“. Защото годините-брилянти вече са оставили след себе си само „пейки катурнати“ и скъсани шатри „от шеметния панаир на лятото“. Миналият „като щорм душевен вятър“ в тропическата лагуна на душата (чрез словосъчетанието „тайфуни с нежни имена“ — в стих. „Юлска буря“) асоциативно отвежда читателя към българския сериал по сценарий на Богомил Райнов (1979 г.), но тук се налага тезата, че дори неговият романтично-героически извисен образ на Емил Боев не би могъл да се справи с „контрабандата“ на време в хода на житейското битие. Защото, под напора на „болката вляво“, то повлича човека по наклонената плоскост на „пясъците бели“ и дори дръзкият крясък на гларуса (аналог на жиголо и символ на нахалник, който вика и крещи безсмислено), не може да тушира, да гримира белезите от есента, от които „вали тъга“. Онова, което спасява лирическата героиня на Светла Гунчева от тези есенни дъждове на тъгата, превърнали живота ѝ в „Нубийска пустиня“, е силата на въображението. Именно с негова помощ тя „размахва четката“ на будния си ум и разрушава комфорта на своя неспокоен дух, който непрекъснато пътува между онези „две крайбрежия“ на Ад и Рай, които вечно се борят за надмощие. Неслучайно Стендал поставя знак за равенство между въображението и „очите на душата“, а според Гастон Башлар то е по-силно от опита, защото може да създава светове, които реално не съществуват и не са плод на когнитивното ни мислене. Т. нар. „творческо въображение“ създава образи, за които в действителността няма подобни аналози. Още Аристотел е смятал, че да твориш, означава да създаваш неща, които до момента не са съществували в заобикалящата ни действителност. Такива са „нощните влакове“ в безсънниците на поетесата Светла Гунчева, когато „с тънкия си пиес“ тя сътворява онзи „бутафорен свят на книга“, който може да засити глада и да утоли жаждата на душата ѝ.

С магията на собственото си въображение, под напора на тъгата, поетесата

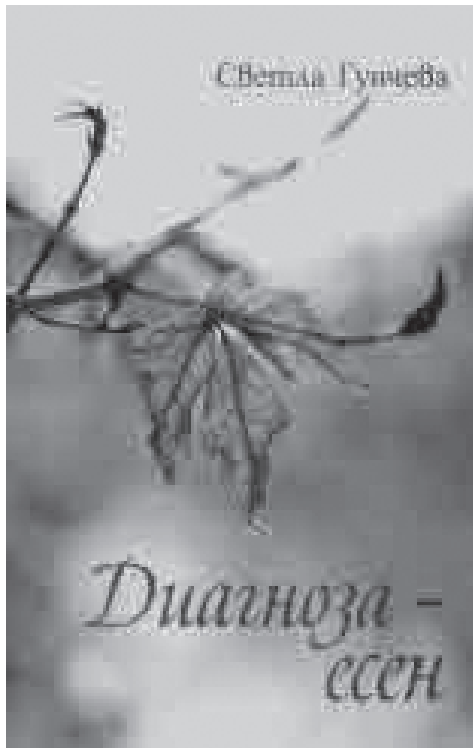
пише нотите на соната, въпреки че не е композитор, и рисува „убежища“ за хора и спомени (макар че не е художник!), които качва на нощните влакове на битието, за да ги поведе по непознатите пътеки от „точка А до точка Бе“ на собствения им живот и да ги убеди в жестоката човешка истина, че никой не може да промени дължината на пътя в определените за тях самите граници, защото всички ние сме „въздишка време“, „едно примигване“ между „края и безкрая“. („Нощни влакове“, „Безсънници“, „Пътник зад борда“, „Битие“, „Брънка“, „Миражи“).

Тъжна приказка е човешкият живот! Битките с „гравитацията“ и „склонните към мелодрами мисли“ раняват смъртно-носно изваяното като амфора човешко тяло, по опнатите като жици нерви до него достига болката с усещането, „че нещо от душата ти е взето, / но няма как да го измериш колко е...“, въпреки че то със „всяка своя кост“ усеща идването на „един противен и неканен гост“, който прищипва отреденото му време и го кара да разбере не само че в него се е „настанила есен“, но и че „иде зима“. Тя ще открадне розите и „златните листа“ на живота му, ще заседне в душата „като ревматична болка“. Постепенно светът в прозорците ще придобие цвета на „приглушеното сиво“ на един „намусен есенен ден“, гарваните ще започнат да извиват своя „жалостив грак“, „измокрени до кости незаслужено“, времето ще излъже пчелите и ще ги „пореже“ със северния студ, за да докаже истината, че и човекът („като пчелите“) е един „изчезващ вид“:

СЕГА...

Сега, когато се научих да мълча,
започнах изведнъж да чувам свраките
как заядливо по дърветата гълчат.
Как патиците горе крякат,
неподозиращи за скритото
в камъша дуло.
Как над главата ми тревата
бавно расне.
Усмивнах се за първи път, дочула
как Времето наточва нокти в храстите
и на Смъртта прокрадващите се
подметки.
Как шумоли с тефтерите си Господ,
преглеждайки вселенските си сметки.
Как таралеж из есенната шума носи
набодени върху иглите ябълки.
Започнах да долавям всеки звук,
на този свят възетата разхлабила,
сега, когато нищо повече
не ме обвързва тук.

В този болезнено осезаем човешки сезон на загубите, когато душата „подсказва“, че всеки миг може да го изостави, когато дърветата отвън придобиват вида „на решетка“, смалила пространството пред очите му, когато тялото се отпуска „тежко като котва, / запусната без право да изплува“, единственото, което все още крепи човека жив, е „Надеждата, че утре ще ни има“. Всички помним крилатата мисъл на древногръцкия философ Диоген — „Надеждата е последното, което умира в човека.“ Тя го съпровожда неотклонно по неговите житейски пътища и не го напуска даже в часа на смъртта. Съвременните психолози я разглеждат като състояние на ума, който помага на човека да върви напред дори в най-трудните житейски изпитания, защото го зарежда с енергията на оптимизма и му дава „инструментите“, с които да постигне своята цел. Тя проектира живота му в бъдещето, помагайки му да надмogne настоящето, защото нейната същност е ирационална и притежава силата да отхвърля отрицателните емоционални нагласи, за да му даде шанс за събждане на желаното, очакваното, мечтаното дори тогава, когато всички възможни средства за постигането му вече са изчерпани.

Изд. ателие Аб, София, 2024 г.,
с финансовата подкрепа на Община Бургас

Такова съдържание носят в себе си стихотворенията от последния цикъл в книгата на Светла Гунчева, озаглавен „Сиромашко лято“. Нейната лирическа героиня вече усеща близостта на „косача“, който в някоя „вечер безлунна“ ще положи в нозете ѝ последния откос с „прясно сено“, съхранило ароматите на „мента и дъхав пелин“. Душата ѝ ще се изпълни със съмнения във възможността „малкият отстрелян див бекас“ внезапно „да се прероди във Феникс“. Защото вече знае, че е „пусто без луна небето“; че клоните на самотното дърво, останало без птици, приличат на кръстове; че „дори и камъче от своя път / не може да си отнесе във гроба...“ Че по пероните на непредвидените „късни влакове“ отдавна стоят „души по шлифери“ и чакат „отминалият влак да ги догони“. Това очакване обаче, колкото и кратко да е то, е заредено с надеждата, че все още не е приключила играта на „котка — мишка“ със Смъртта, че ще успее, макар с „една закачка“, да я убеди да я изчака — докато си допише книжките с онези истории „за любов и нещо вечно“, които винаги завършват с многоточие:

(...)

Не моля Господ да остана същата,
но моля се да ме запази цяла —
с онази моя непрактична цялост,
която е побрала шепи хора
в паничката на любовта ми бяла.

(...)

И като пчелен кошер стихове роя,
за да направя мед
със който да подслаждам нощите
на онзи, който бръкне

във душата нежно.

Не се е свършил. Има много още
любов необяснима, безнадеждна.

(„Мед за даване“)

Светла Гунчева е автор вече на 12 стихосбирки, чиито творби умело съчетават емоционалното с философското в интерпретацията на човека и света, в който го е положила Съдбата. В „Диагноза — есен“ тя не се опитва да обяснява необяснимото, нейните сетива проникват в детайлите предимно на земното човешко съществуване, без да прекриват границата с метафизичното и имажинерното, както го прави в другата си стихосбирка — „Нощна река“. И точно това може би е особено стойностното в новата ѝ поетична книга, защото отваря сетивата на днешния човек тук и сега, в съществуващия ни свят, за да му помогне да разбере и осмисли своето житейско време с онези хуманни морални ценности, които човечеството пренася от век във век и от хилядолетие в хилядолетие с помощта на Словото.

„Думи без рими“ — национални приоритети в книга на Боян Ангелов

Анжела Димчева

Поетът Боян Ангелов е автор на 36 стихосбирки и на над 20 книги с хуманитаристика — сборници от статии, рецензии, историко-философски и литературни изследвания, монографии. В новия сборник „Думи без рими. Литературни етюди“ (Изд. „Богианна“, 2026) акцентът е поставен върху актуални въпроси за националното като вътреприсъщ избор на всеки българин, върху моралния кодекс в едно разклатено от скандали общество, върху липсата на естетически критерии за оценката на творческия продукт, както и върху пагубното влияние върху новите поколения, което е резултат от negliжиране на автори от класическата българска литература.

Сборникът е разделен на 4 раздела: „Минало неотминало“, „Овладени емоции“, „Критически резонанси“ и „Разговори“.

Когато анализира образа на Васил Левски, Боян Ангелов говори за него като за „символ, обединяващ всичко непомрачено и незаличимо, което общественото съзнание е вградило в историческата памет“. Ролята на Апостола за възхода на възрожденските читалища и превръщането им в революционни ядра е разгледана детайлно в статията „Васил Левски и Панагюрската „Виделина“, като изведената фактология за присъствието на Левски в Панагюрище е впечатляваща. Авторът описва с подробности петте посещения и тайни срещи на Дякона с видни ре-

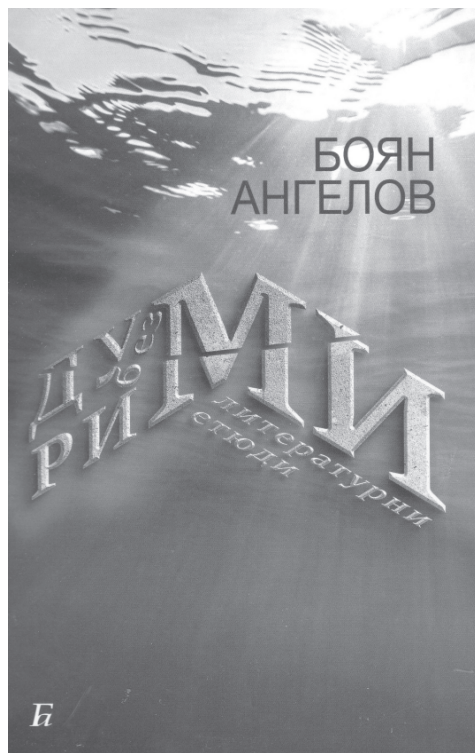
волюционери от района, случили се в периода 1870 — 1872 г., както и дните на Априлската епопея под ръководството на Павел Бобеков, избран за председател на Привременното българско правителство в тези драматични дни. Особено важна е ролята на читалищата в подготовката на Априлското въстание — именно Левски провижда, че те са идеална конспиративна мрежа за подготовка на освободителната борба.

Ще се спра и на статията за Христо Ботев и неговите вулканични стихове. Разглеждайки баладите „На прощаване“ и „Хайдутин“, Боян Ангелов ги отъждествява с „издигнат до небесата гигантски дъб, чиито корени пият от изворите на народностния гений“. В този раздел на книгата ще прочетем и биографично-документалния очерк „За да има Трети март“, посветен на Екзарх Антим I, Драган Цанков и Марко Балабанов. Открит е значимият им принос в смутното лято на 1976 г., показана е сложната игра между Великите сили и усилията на дипломатическо ниво, които тримата видни личности реализират в упорството си да привлекат вниманието на ключови фигури в тогавашните империи, за да се стигне до победния край на Руско-турската освободителна война.

В полемичен тон е обогречен очеркът за Иван Вазов. Боян Ангелов е гневен, че все по-често издатели и администратори в образованието посягат на творбите на Вазов: „Отцеругатели се опитват да присмехуничат с Вазов, да кастрят и стрижат творбите му, както би се изразил неговият съвременник Нешо Бончев. Неразбираем бил за младите, трябвало специален речник за архаични думи да се съставя. Не разбраха тези господа и дами, че старите думи са като старо злато“.

Вторият раздел на сборника събира есеистично-биографични статии за Никола Вапцаров, Валери Петров,

Георги Джагаров, Ласло Наги, Любомир Левчев, Елка Няголова, Владко Панайотов. Тук е включена и емоционалната изповед „Българските писатели за войната и мира“. В нея императивно е изтъкнато желанието на общия пи-

сателски глас да се постигне мир чрез дипломатически усилия и да спрат войните в Европа, в ивицата Газа и в Персийския залив: „Светът изживява най-страшната криза след Втората световна война. Локалните военни конфликти могат да прераснат в световни и това ще бъде гибелно за всички нас... И български, а и най-изявени световни писатели са били защитници на мира“. Авторът припомня ролята на Световната награда за мир, присъдена на Никола Вапцаров, както и проведените в София Международни писателски срещи (1977 — 1986), ръководени от Любомир Левчев. В този период 880 писатели стават видими в света чрез девиза „Мирът — надежда на планетата“. Този текст

отбелязва и новото отношение на държавата към знакови български писатели — а именно възстановяването на международните литературни награди „Христо Ботев“ (за публицистика и поезия) и „Никола Вапцаров“ (за поезия).

Третият раздел на сборника събира рецензии и предговори, писани от Боян Ангелов по повод книги от съвременни автори в различни жанрове — поезия, проза, хуманитаристика. Ще прочетем оценката му за новите творби на Весела Люцканова, Атанас Звездинов, Иван Гранитски, Мюмюн Тахиров, Александър Крумов, Ненад Шапоня, Борис Данков, Петко Каневски и др. В обзорна статия за художествената публицистика и мемоаристика за 2025 г. Боян Ангелов откроява няколко важни за културата ни книги: „Илия Делев. Скъпо-ценностите на един българин“ с автор Надежда С. Делева, „На ползу език“ — с автор Румен Стоянов, „В кривото огледало на илюзиите“ — с автор Енчо Господинов, „Любов, лов и телевизия“ — с автор Тома Иванов. В тази статия е дадена висока оценка на проф. Любомир Стойков и анализа на властовата култура в неговото научно изследване „Стилът на диктаторите. Хитлер, Мусолини, Сталин“; очертан е приносът на Георги Радославов и Станислава Пирчева чрез документалния сборник „Славчо Пирчев. Битолският войвода от Брезник“. Особено привлича вниманието на читателите оценката за дипломата Бойко Коцев и неговия мемоарно-публицистичен опус „Отвъд протокола“.

А какво мисли Боян Ангелов за писателската орис, за политическите игри и разделението на воюващи лагери във всички сфери на живота ще разберем от включените интервюта в четвъртия раздел. Защото „Думи без рими“ не означава думи без смисъл, каквито често ни се предлагат, облечени в претенциозни рекламни банери по сайтове и книжарски вериги.

празник на поезията • празник на поезията • празник на поезията • празник на поезията

Руси Русев

В КЪРВАВ КУПЕЛ СЪМ КРЪСТЕН

Мълчаливо всред вас... Онемях ли? А стене в дълбокото рана.
Немотата е плач на земя, с бели кости по тъмно орана,
немотата е дъх, вкочанен от студа на пространствата пусти,
вик от ужас и страх в огнен ден пърлил пътя към моите устни.
И в глада на телата, и в рев на прииждаща шеметно болка:
немота — сякаш в мъртво море, немота — като тичинка гола...

През добро и през зло — в немота и с хиляда чужбини в душата
поминувам всред врявата. Там — пълно с къклица, плява и вятър.
Каканиже досадна оса... В този празен олтар съм случайно.
Не грешете мълвата с роса, нито клюката прелестна — с чай.
Че край мене усърдно журчат — всяко гърло за своя си залък.
Още век в този ад ще мълча... В кървав купел съм кръстен по залез.

Ивайло Диманов

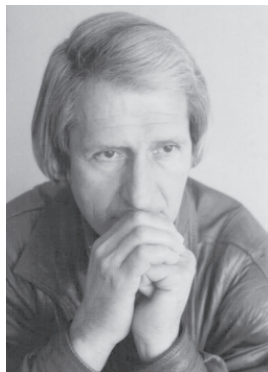
РЕЦИТАЛ

Господ не пита за творчески планове —
всички пътища водят в Орландовци...
И понеже хората не им е хич до поезия,
а политиките страдат от пълна амнезия,
вместо да ида в неделя на църква,
ходя да рецитирам на мъртвите!
Представете си Медисън скуеър гардън
с половин милион зрители и един гарван.
Късам надраскани, смачкани листове
като нафора в упокойна молитва...
Мъртвите слушат с огромно внимание,
сякаш чета им Уитман и Анна Ахматова.
Де е Караджата, де е светото причастие? —
питах небето, римувайки с деепричастие.
Даже гарванът пази гробно мълчание.

Нямам трохи и му хвърлям трохеи отчаяни.
Господи, колко възпитана публика —
греховете ми в мерена реч изкупува!
Тука е татко, три реда надолу — Вапцаров.
Разстрел, а след разстрела идва царят!
Ей там, отсреща спи Дамян Дамянов.
Още е пресен гроба му малък...
Слушат ме Смирненски, Фотев, Багряна,
мургав гробар пресушава шише „Ариана“.
Слушат ме Яворов, Германов, Геров.
Бабишка ме дарява с два гербера...
И се прекръства. А аз вдъхновено чета.
Бързам. Няма почивен ден за смъртта!
Аз чета своите смъртни куплети
на безсмъртните мъртви поети...

Светъл вятър ще издуха черните глухарчета

Деньо Денев

И тези, които не знаеха – и те научиха за т.нар. асоциация „Памет за утре“. Целта е постигната. Получена е известност. И за пореден път е злоупотребено с името на Никола Вапцаров. Както се казва – с един куршум два заека.

Но кои са асоциираните граждани? Какъв предмет на дейност има тази организация? Ако съдим по отвореното им писмо до Министерството на културата и ред други институции, те са борци за справедливост, за тържество на истината. Няма да сбъркаме, ако ги назовем „Воини на демокрацията“. Удари техният час! Министерството на културата откри процедура за присъждане на Национална награда за поезия, която да носи името „Никола Вапцаров“. И асоциациите скочиха!

Но наградата е само повод. Целта е отново да се удари Вапцаров, да се

развее знамето на антикомунизма. С нетърпящ възражение тон от „Памет за утре“ настояват пред министъра на културата незабавно да спре процедурата. И да организира „референдум“ по въпроса. Защо? Защото Вапцаров не бил само поет. Трябва да се осветли отвсякъде неговата личност и да се види, че той е извършвал противодържавна дейност, насочена към сваляне на законната власт (същата власт, която, освен другите й „геройства“, разстрелва и деца. Български деца, които Вапцаров пожела да нахрани с вера.) За участието му във военната комисия на комунистическата партия е написано в държавните архиви. С документи не се спори.

А в отвореното писмо се съдържат „забележителни истини“. Ето една от тях: „Демокрацията не забранява неудобните автори“. Гражданите от „Памет за утре“ се изживяват като говорители на демокрацията. Или може би се отъждествяват с демокрацията? Но те със сигурност са с болни мозъци, ако включват Вапцаров в категорията „Неудобни автори“. Този „неудобен поет“ с прекрасните си – модерни и съдбовни – стихове прослави името на Отечеството в целия свят. Като кажем Вапцаров

– разбираме България. Вапцаров – значи Поезия!

Още една причина да няма награда „Никола Вапцаров“ от „Памет за утре“ посочват наградата „Христо Ботев“. Национална и също за поезия. Дори им идва нелепата мисъл да слоят двете награди. При това действие освен че се анулира Вапцаров, ще се спестят и 10 хиляди лева (сега 5 хиляди евро). Толкова е паричният еквивалент на наградата. И друга идея: „Национална награда за българска поезия“. Безименна, без патрон! Стига само да не е Вапцаров.

Съществуването на наградата „Христо Ботев“ се използва като аргумент против евентуалната награда „Никола Вапцаров“. Но нека дадем думата на воеводата (както сам се подписва: четоводец): „Изповядвам единния светъл комунизъм, поправител недъзите на обществото. Чакам събуждането на народите и бъдащия комунистически строй на целия свят.“

Поетът си признава: „Изповядвам... комунизъм“. Следователно, може да се каже, че е разконспириран комунист. И докато Вапцаров дори един куршум не е изстрелял, Ботев е водил сражения, преминава Дунав и идва в Отечеството, умира в битката „за правда и за свобода“.

За правда и за свобода – добре! Но защо: изповядвам комунизъм?

Спасява го положението, че се е родил, живял и загинал, преди в България да се установи комунистическият строй. Ето как Вапцаров представя Ботев:

„Не виждаш ли? – Ботев
в очите ни свети,
та Ботев е тук, при народа.

.....
Повзри се в живота –
и ето ти Ботев,
и ето ти цела поема.“

Поезията събира Ботев и Вапцаров. И безсмъртието, разбира се. На тях им е все едно дали ще бъдат патрони на някакви литературни награди. Техните имена са изписани със златни букви в небето на България. Те са звезди, недосегаеми за халосните патрони на някаква асоциация. За Ботев и Вапцаров няма таква понятието „днес“ и „утре“. На тях им принадлежат вековете. А имената на асоциациите от „Памет за утре“ като черни глухарчета ще бъдат издухани от светлия вятър на Вапцаровата вяра. Вярата, „че утре ще бъде/ живота по-хубав,/живота по-мъдър.“

Убийците на Алеко са убийци и на България!

Навършиха се 90 години от рождението на поета Лъчезар Еленков (1936-2026). Преди доста години той бе гост на своите свищовски почитатели, но мислите, които тогава сподели за съдбата и мисията на българската литература, са с особено значение и днес.

Л.С.

Питате ме защо наричат България „земята на убитите поети“ и дали това е гордост или трагедия за народа. Трагично е наистина за един малък народ, че за един сравнително кратък период са загинали толкова много писатели, най-вече поети. Това е и гордост, и драма. Драмата е още по-страшна, защото само Ботев и по-старият Миладинов загиват от чужда ръка – всичко друго е „брат брата убива“. Убийците, включително и тези на Алеко Константинов, всъщност са убили част от България, те са враговете на България независимо какви идеи са изповядвали, дали са били просветени или невежи, дали са били чужди оръдия и дали духовният, т.е. истинският убиец, е стоял зад тях. Така или иначе, те са били българи.

Аз смятам, че пантеонът на убитите български писатели в момента е обруган. А това не бива да се допуска от никое правителство, от никоя партия, от никой властник, от никой

даже литератор. Защото физическата смърт е едно, а да се стремиш да разрушиш иконостаса на българската духовност чрез клевети, пасквили и ругатни е далеч по-страшно, по-трагично и по-мизерно, отколкото да изстреляш куршум срещу челото на твореца. Бяха обругани не само писатели от класиката – от Ботев до Вапцаров, но и живи писатели. Убеден съм, че това време лека-полека ще отmine, но стореното си остава за сметка на тези, които за 30 сребърника бяха решили да унищожат големите имена в нашата литература.

Но това е тема за по-пространен разговор. Все пак подобни опити за деформация на истината и на „другояче“ тълкуване на някои произведения се прокраднаха и в учебниците. Фактът, че „Андрешко“ се боят да го включат в читанките показва, че някои се страхуват от истинската българска литература и преди всичко от социалното в нея.

А на въпроса има ли самочувствие

днешният български поет и не се ли обезсмисля неговият труд, след като обществото ни изтика на позаднен план духовните ценности, а медиите почти не се интересуват от литература, ще кажа следното:

Литературата е дълъг маратон. Този въпрос е занимавал и мен, през последните години често съм изпадал в подобна депресия и тя ме е подтикала и разрушавала духовно, а бих казал и физически. Моето дълбоко убеждение обаче е, че в момента сме в навечерието на едно силно избухване на българската литература, когато се твори една много силна поезия и добра проза.

Вярно е, че националните медии обръщат все по-малко внимание на културата, а те са главната информационна система. Вестниците с най-големи тиражи вървят повече по линията на повърхностното и сензационното, интересува ги най-вече политиката, икономиката и спорта и почти не публикуват литература. Казват, че това е било от завист към писателите, които пък също завиждали на „чистите“ журналисти. Не обвинявам всички, но

един истински вестник не може да остави сериозна следа, ако загърби литературата и духовността.

Не бива да забравяме, че ботевите вестници са били с много малък тираж, но значението им е огромно.

Днес се издават много книги и това е добре. Истинската, добрата, стойностната книга не може да се изгуби сред тях – тя е зърно, което трудно може да бъде смляно.

Някои поети умряха или ги убиха, без да са издали книга. Други оставиха само по една книга като Вапцаров, а се оказа, че той е един от най-силните ни поети, носител на нова поетика и философия. Ако езикът ни беше международен, той щеше да бъде един от най-известните поети на 20-и век.

Аз смятам, че главната задача на българския писател днес е да защити изконните традиционни начала на нашата духовност, да ги предпази от поругаване. Защото без корените си няма да оцелеем и няма нищо да създадем в бъдеще.

Интервюто с поета води
Людмил Симеонов

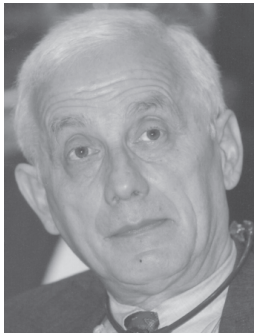
Худ. Илия Бешков

Бай Ганьо убива автора си
Алеко: – Бай Ганьо, ти ли я свърши? Неясе, запущи я!

Когато стане непоносимо...

Панко Анчев

Човешките революции не са нещо друго, освен избухване на непоносимост към съществуващия ред и продажността на държавата и нейната власт. Колкото по-висока е степента на тази непоносимост, толкова повече хора от различни съсловия и обществени групи, с различно мислене, но с велика любов към отечеството, напускат личното си благополучие и спокойствие, оставят работата, която е тяхно призвание, за да сложат край на безнравствеността, посредствеността и глупостта.

Тогава в историята на радикалните действия и промени се появяват хора като Никола Вапцаров, за да придадат на саможертвата и дълбоката промяна на социалното устройство нова нравствена същност, почтеност и човечност.

Такова явление е и Христо Ботев!

Когато днешната посредственост отвори за пореден път обвиненията и хулите си против поета Никола Вапцаров и започна пак да доказва, че той освен че бил слаб поет, но е и рушител на законната власт; че доста помогнал на съда да се добере до други като него авантюристи и терористи, защото охотно ги съобщавал, тъй като бил слаб духом, а не герой и конспиратор, се опитвам да възстановя времето, в което е живял, писал и е мечтал за бъдещето този велик творец, светъл ум и вярващ в своята и на съратниците си политическа кауза. Би следвало да си дадем сметка колко загнила и омърсена е била българската държава, начело на която са стояли националсоциалисти по дух и начин на мислене, продажни политически бездарници, угодници на Хитлер, мразещи от дъното на душите си България, българския народ и всичко българско и са пожертвали родината ни на най-голямото зло на Модерната епоха и на XX век – фашизма и хитлеризма.

На фашизма и хитлеризма, които бяха буквално погълнали отечеството ни в своята нечовешка война срещу Съветския съюз и цяла Европа и

Азия. И то не само защото бяха ненавистни в териториалните си претенции, а и защото бяха решили да променят природата на човека и човечеството като заличат от земята славяните, евреите и всички, които смятаха за нисши раси и нечовеци и които от своя страна не ги приемаха и зачитаха за свръхчовеци и господари.

Може ли тогава политико-държавна власт, която им угодничи и работи за осъществяването на такава античовешка идеология, да бъде призната за законна и да бъде търпена от народа и обществото?

Нека си представим поне какво наистина е било, щом не искаме да изучим и изследваме това време като политическа реалност, за да видим най-важната причина, поради която хора като Вапцаров жертват себе си. Те знаят на какво се обричат, ала наивно вярват, че нищо няма да им се случи, защото се посвещават на високонравствена идея. И защото са уверени, че тръгват да спасяват „милото отечество“ от посредствеността, бездарието и безнравствеността. Но власт, която мрази народа си и го продава на безценица, за да го обре-

че на гибел, не е и не може да бъде друга, освен жестока и безпощадна. Нали затова е измислила ЗЗД и стреля по хора и пали къщи.

Такъв човек да обвиняваш в престъпна дейност, в тероризъм и служение на чужда кауза, да го виниш, че бил агент на чужда държава и дори да оспорваш величието му като поет и революционер, е кошунствено. Щом до Вапцаров е дошъл жестокият жребий на времето, значи вече е било непоносимо!

Да, Вапцаров е бил комунист и революционер. Но именно комунистите и революционерите тогава са били истинските спасители на България, те бяха и движещата сила в епичната битка с кафявото зло.

Вапцаров не се нуждае от оправдание, а още по-малко от разделяне на неговата същност на поет и политик-революционер. Той се отдава на революцията, защото е велик поет. И като велик поет е приел революцията за своя съдба..

Историята доказва правотата и величието на неговата кауза и го определи като герой и мъченик за право дело!

Никому не е позволено да преоценява тази кауза и да се гаври с историята и с паметта на светлите и героични личности като Никола Йонков Вапцаров!

Матей Шопкин

УБИЙЦИ НА ПОЕТИ

И днес убийци на поети бродят – като вампири бродят между нас. И страшно натежава небосводът, и в мислите ни вее леден мраз.

Злоради, нискочели, тесногръди, размахали ръждясали пера, те възкресяват хищните присъди и кървавите сватби и хора.

Убийци на поети!... Обладани от тъмна злоба и жестока мъст, не ги смущават старите ни рани, не ги тревожи тежкия ни кръст.

Подобни на безчувствени роботи, за слава, за изгода, за пари, не се стъписаха дори пред Ботев, не пощадиха Яворов дори!

С души, проядени от болно слово, превърнаха живота ни в тунел и с ярост на продажници отново изправиха Вапцаров на разстрел!

Убийци на поети!... Мародери по бранните полета на честта! От тях сега България трепери и мълком жали лобните места.

Но утре гневно ще извика: Стига! И ще припомни в пламъци и лед, че който връз поет ръка повдига, остава и от майка си проклет!

Реваншизмът, парите и поезията

Николай Дялков

На пръв поглед трите думи, написани заедно будят недоумение, защото изглежда т несъвместими една с друга. Не и в България. Тук всичко е политика. Ще кажете, че това не е лошо. Да, обаче открай време в българската политика на почит е реваншизмът.

Аз никога не съм се занимавал с политика. Никога не съм членувал в каквато и да е партия. И може би това ме е запазило да разсъждавам трезво и безпристрастно за делата български. И ме боли, винаги ме боли, когато се сменят правителства и започне един голям реваншизъм. Независимо какви са правителствата. Защо, бе хора? Не сме ли всички българи? Не искаме ли нашата България да е нашето добро място за живеене? Не искаме ли децата ни да не бягат в чужбина и да оставят болните си и сакати родители едва да свързват двата края? Нима нашата България е с лоша природа, с лош климат? Нима е на лошо гео-

графско място? Напротив. И затова са се отворили отвсякъде едни големи апетити за нея. И тука вече нещата опират до втората думичка от заглавието ми – парите.

Не са нужни войни, за да ни завземат. Предлагат се едни пари. И така ни превземат отвътре. И не ми се иска да повярвам, че се раждат едни хора, които изопачават историята, изопачават изкуството. В литературата, в киното, в просветата се появили насоки, движения и програми, които меко казано, будят недоумение у хората от поколенията, които знаят що е българщина. Нямам обяснение защо българи причиняват това на България и на децата ни. И сериозно си мисля, че парите са причината. Но за всичко това ще ни съдят поколенията след нас. Лошото е, че сега навярно едни хора спират да разсъждават под блясъка на парите, престават сякаш да бъдат българи, не искат да си позволят да мислят за утрешна България. Стига им, че те днес живеят добре. Но България ще я има! Това би им казал и отричаният от тях и почитан от света поет Никола Вапцаров с присъщата му вяра. Защото той може да е нямал техните пари, но е оставил богатство, което се оценява по целия свят. Но при нас – не. Ние сме българи. Реваншизмът е нашата ре-

лигия. Пожелавам на всички, които наред с всичко плюят и българския класик Вапцаров един ден да бъдат признати от света като него! Но за тази цел не трябва да вървят с ръжена напред, а да се опомнят, че България и всичко българско е наш дълг и трябва да сме единни. И най-важното – да оставят нещо стойностно след себе си.

Ето как стигнах до третата дума от заглавието ми – поезията. Ако някой от тези хора, за които говорех по-горе може да създаде брилянтен стих, аз ще го прегърна. И няма дори да ме интересува името на автора. Защото поезията е друго нещо. Тя е нещо възвишено, което намира своето най-съкровено място в душите ни и което малко хора могат да правят. Всъщност днес има много наричащи себе си поети, но са малко стиховете, които лягат в душите на хората. Е, такива са стиховете на Вапцаров. Класика! Просто той е писал в своето време. Тук опираме до старите изтъркани и клиширани, но верни думи на Бертолт

Брехт, често превеждани така: „Никой няма да пита какво е било времето, а всеки ще пита защо са мълчали поетите му“. Вапцаров не е мълчал. Творил е световна поезия. Затова остава вечен. И няма значение как грозно го обрисуват днес някои. Достатъчно ми е да чета поезията му и тя да ме вдъхновява. Както вдъхновява и саможертвата му.

КЪМ ВАПЦАРОВ

Не спи гарнизонът. Стрелбището още с мълчание гони дима след разстрела. Стената му рухне ли в глухите нощи, и тя след душата ти в миг би поела. Какво е разстрелът? Шест изстрела време... Два стиха. И студ. И очи на любима... Стрелбище. И в него – палач, който взема урок по безсмъртие... Още ги има... и трюмът, и пролет, навеки мечтана, бленувана, ниска, и с мъх на тополи, любов като святост, и стих като рана, и трепетът жив на душите ни голи... Какво е разстрелът! Шест изстрела време. Пътека към сън, в който тихо ще влизаш. Два ангела светли, които ще вземат душата ти бяла от бялата риза. И тя ще ни свети, във стих разпиляна! До бялата пролет след дългата зима! Ти падна, поете... И твоята смяна сред „някакви личности“, знам, ще я има!

Тук огънят на Духа никога не гасне...

За девети път през последните 45 години Смолян стана домакин на Националния празник на поезията. През това време символичният огън пред скулптурната композиция „Орфей и Родопи“ на проф. Любомир Далчев е пален от именити български творци: Младен Исаев, Блага Димитрова, Любомир Левчев, Надежда Захаријева, Георги Константинов, Матей Шопкин, Димитър Златев, Боян Ангелов.

На 1 октомври тази година огъня запали поетесата Надя Попова. В двудневните тържества, организирани от Община Смолян, Съюза на българските писатели и КДК, ръководен от известния смолянски белетрист и председател на дружеството на СБП в Смолян Светозар Казанджиев, взеха участие поети от София, страната и от града домакин.

Но преди в подножието на бронзовите Орфей и Родопи да лумне огънят на поезията, кметът на Община Смолян Николай Мелемов и заместникът му Адриан Петров проведоха среща с изявените български творци, които участват в честванията. Светозар Казанджиев представи накратко авторите, а Н. Мелемов изрази задоволството си, че Смолян отново е избран за отбелязване на този обичан и високо ценен празник на поетическото слово. Всъщност, това е съвсем естествено, защото освен че Родопите и Смолян са една възхитителна, възпътена в реална, неувяхваща хубост поезия, и общинската управа както преди, така и сега се отнася с

разбиране и грижа към творците.

На церемонията по откриването, водена от С. Казанджиев, поетите бяха поздравени от зам.-кмета на община Смолян Адриан Петров, в чието приветствено слово прозвучаха и следните думи: „Смолян е малък град, но е с голямо сърце. Родно място на много певци, художници, писатели, артисти, композитори, архитекти... Има драматичен театър и фолклорен ансамбъл, музей, библиотека и художествена галерия, десетки читалища и стотици гайдари... Има свой патент в изкуството, пази го ревностно и го полива с любов.

Днес и утре над планината ще оживее духът на Орфей, Родопи ще слуша със затаен дъх вашите слова, децата ще се възторгват, а ние ще ви се радваме. Желая Ви здраве и вдъхновение!“

Вдъхновени и искрени бяха и думите, с които С. Казанджиев се обърна към участниците в празника и към събралото се множество: „Уважаеми гости, няма по-подходящо място от моя град и Родопите, в което да се роди поет, музикант или художник. В планината всеки камък има история, всеки връх е герой, всяка пътека е път, път към сърцето на България.

Скъпи съграждани, пазете своето достояние и се гордейте с историята, с музиката, с поезията. Вие не само я разбирате най-добре от всички, вие я и създавате. От Орфей до Ваня Балканска са минали

хилядолетия, но времето не е успяло да укроти нито смелостта, нито нежността на Родопи. И няма да успее. Защото тук изкуството и красотата стоят над всичко“.

След това в Изложбената зала „Петър Стайков“ на КДК се състоя музикално-поетичният спектакъл „Огънят“. В рецитала участваха със свои стихове Надя Попова, Димитър Милов, Ивайло Диманов, Венко Евтимов, Виктория Катранова, Петко Каневски, Николай Дялков, Венета Арахангелова, Христина Димитрова, Екатерина Глухова, Кирил Кирилов, Величка Петкова и Ангел Добриков.

По традиция, Празникът на поезията продължи на следващия ден с посещение в училищата в гр. Смолян, където се проведе „Час по България“ – едно непринудено общуване на възпитаниците им с местните и гостуващи творци, поредна или първа среща с поезията, вдъхновението и българското слово.

Навсякъде гостите споделяха за своя път в литературата, за силата на думите и за това как се ражда едно стихотворение. Учениците имаха възможност да чуят техни творби и да зададат своите въпроси. Срещите се превърнаха в истински празник на художественото слово – пространство, в което поезията среща любопитството на подрастващите, въображението и любовта към родния език.

Разпределени в „камерни“ групи от по двама-трима, поетите посетиха ПМГ „Васил Левски“, Езикова гимназия

„Иван Вазов“, Гимназията за приложни изкуства, както и средните училища „Св. св. Кирил и Методий“, „Отец Паисий“, „Проф. Асен Златаров“, където бяха приети с интерес и почит от питомците им и преподавателския състав.

Инициативата „Час по България“ продължава да създава възможности за срещи на учениците с личности, творци и будители, които носят в себе си духа на България и вдъхновяват младото поколение да познава, цени и съхранява българската култура.

През този втори ден програмата на Националния празник на поезията продължи с поетичен рецитал под наслов „Възпев на Родопи“ в атриума на Областна администрация Смолян, последван от официална среща с областния управител Георги Пепеланов. Той сподели с гостите литератори своите виждания за понататъшното икономическо развитие на региона, споменавайки, че по образование е финансист, но по професия – строител. Що се отнася до последното, не са ли и поетите строители в днешния запътил се към разрушение свят? Не изграждат ли и те мостове между хора, държави и светове, не укрепват ли съдби, разместени от тектонични трусове, не окуражават ли души, останали под развалините на немилосърдната съдба?

Нека вярваме, че е така.

По кор. от Смолян и соб. инф.

Думи за един „унгарски родопчанин“ *

През 1949 г. Ласло Наги е изпратен в България да усвоява нейния език и да се запознае с литературата ѝ. Тази южна страна, населена с добродетелни хора, става неговата втора родина. Той се влюбва в Родопи, поднебесната планина, която го потапя в дълбините си, а най-миловидното и омагьосващо нейно цвете е безсмъртничето. Ласло Наги открива изоставени антични светилища, където млечният цвят на кокичетата е с дъх на амброзия и силуетът на най-великия поет Орфей се лута из залезни пожари, търсещ отчаяно своята Евридика; където безбрежни редици от борове съжителстват с каменни селца и махали, разпилени

Ласло Наги издаде три книги с преводи на български народни песни – „Сабя и гъдулка“, „Кръвта на соколитите“, „Свещи по гори и поля“. В тях живеят предания за несбъдната любов, за раздяла и саможертва в името на свободата, за крилати змейове и неземни красоти. Той разкри колко красиви допирателни съществуват между фолклора на българи и унгарци, колко сходни са историческите корени на тези два европейски народа.

През 1976 г. Ласло Наги е удостоен с Международната Ботева награда за неговия принос към разпространение на българската поезия и за цело-

купното му творчество, превърнало го в поет със световна значимост. Приживе става Почетен гражданин на Смолян, а построената в средата на 19 век Гьорджева къща в родопския град става музей, съхраняващ гигантското негово преводаческо дело. Този невероятен творец е награден от

Мемориалната къща-музей на Ласло Наги (1925-1978) е открита през 1981 г. в Гьорджевата къща в Чешитската махала, кв. Райково. Престоят му в Смолян е един кратък миг от живота му, но той неведнъж е казвал, че иска да живее и твори тук завинаги.

българското правителство и с орден „Кирил и Методий“. Родината му също го удостоява с престижни награди – три пъти става носител на най-високия унгарски приз за поезия „Атила Йожеф“ и кавалер на най-високата държавна награда „Лайош Кошут“. През своя сравнително кратък

живот (умира на 30 януари 1978 г. на петдесет и две годишна възраст) Ласло Наги издава повече от двадесет поетични книги, превежда стихове на световноизвестни поети от различни държави. На български език неговите стихове са преведени от Атанас Далчев, Александър Муратов, Нино Николов, Найденов Вълчев, Йордан Милев, Григор Ленков, Димитър

ворен мост между два народа, който се извисява над време и пространства и не подлежи нито на тлен, нито на забора.

(откъс)

Боян Ангелов

** Заглавието е на редакцията*

Ласло Наги

КОЙ ЛЮБОВТА ЩЕ ПРЕНЕСЕ

Когато аз изчезна сред тревите
кого с концерти ще тешат щурците?
Кой с дъх ще стопли скрежа по листата,
кой сам ще се разпъне над дъгата?
Кой милвал би бедрата на скалите,
дордето станат рохка пръст в браздите?
Кой галил би къдриците развени,
в зида наболи, тупкащите вени?
Кой тук от злостни хули, след кошмара,
ще вдигне храм на рухналата вяра?
Щом аз изчезна - в рая или ада -
кой вместо мен ще стряска лешояда?
И - взел я в зъби - кой във вечността
ще пренесе през Лета любовта?

Прев. Кирил Кадийски

Огънят — рецитал за Празника на поезията 2026 в Смолян

Кирил Кирилов — Керим

Прегърбени скали. Син път край Чая лъкатуши.
От хвойново ведро преснак зората сипе.
Прокапа мед от слънцето — презряла круша
и пиленце в гнездо нарежда: Пи-пи! Пи-пи!

И облак къдрокос размахва бяла кърпа.
Провиквам се със пълен глас и ехото отпява.
Немирник — вятърът за ризата ме дърпа —
видяното във сън добър се сбъдва и наяве!

И през ливадите поел се гмуркам във тревите —
сърцето ми гори окъпано в росата.
Живее ми се!.. Мамо, търкулни пред мене пита,
късмета си да търся вредом по земята.

Край леден чучур спрял,
здрависвам се със бор столетен —
с омайно биле ме опива тишината.
Отишъл си и тоя ден и пак не съм усетил
кога нощта дошла и грейнала луната.

Величка Петкова

ЛУДАТА

Тя има бърза походка и тракащи токчета
на старомодните жълти обувки.
Тя не носи чадър, не прескача локвите
и се смее над всички преструвки.

Тя не обича високите грозни огради
и вратите по светло заключени,
зад които грижливи стопани
кърпят семейното си благополучие.

Тя говори високо със непознатите
и им казва познати истини.
Трудно е да затвориш устата ѝ.
От нея на всички е писнало.

Тя няма бъдеще и отдавна не страда
от това, че другите я обиждат.
Усмихва им се широко — като награда.
За нея животът е свиждане.

А когато се къпе с вода от капчуците
или крачи на булевардите по средата,
синовете ѝ свиват в страничните улици,
да не кажат разумните: Това са децата ѝ.

Николай Дялков

ПРИЦЕЛ

Пред очите ми ляга тих залез.
През очите ми — право в сърцето.
Помня вечер огньовете как палех
и ме топлеха. И ми светеха.

И не пазех сърцето от взривове.
Беше младо. И бързо се палеше.
А сега — ляга залез. На живо.
Във сърцето ми ляга жив залез.

И е време... Не! Не! Няма време.
И е късно за взривове нови.
Ех, дано и синът ми не вземе
като мене да пали огньовете!

И дано днес синът ми да може
да не спира пред всяка искрица!
От човечност изгаря се, Боже.
А сърцето е вечният прицел.

Екатерина Глухова

ЪГЪЛА

Във ъгъла на онзи дом...
където съм бездомна и сиротна...
съвсем мъничка и бледа
свивам се и само гледам...
В ъгъла окаляна е истината...
стените даже не поглеждат
неогряна е усмивката ми...
В ъгъла на онзи дом...
Домът на волната ми птица...
която стига с взора си
безкрайнините...
е най-уютното местенце...
Там скривам се за мъничко поне...
В онзи дом...
Ъгълът във който съхраних се...
Макар да има само ръбове
които с остротата си съсичат...
Ъгъла е най-мечтаният покой!

Венко Евтимов

МИТИНГ ЗА ДВАМА

Колко време изгубихме в пози
и в словесно гримиране...
Пътя не е постлан със рози,
нито павиран е
през априлския дъжд от храчки,
през Европа навъсена.
Микрофонът като кебапче
на митинга ще разкъсам.

А когато прекъсват тока
и оставам на тъмно —
аз привличам те към леглото
и... в душата ми съмва.

Тодор Сгуров

ВЕТРОВЕ

Ветрове, бели ветрове,
що ли ви прати небето?
Щом не галите вече лице
и не вливате радост в сърцето.

Бързоногоото вчера момче,
с очи — синя иглика,
днес преплита смутено нозе,
а и огънят вече мъждика...

Но дали, дали в този час
дошли сте тук, на земята,
за да литне отново с вас —
сестра ви небесна — душата...

Виктория Катранова

Много мина до днес през сърцето ми.
Ще минава сто пъти по толкова.
Благодарна съм, Боже, задето
ме даряваш и с обич, и с болка.

И щом ям от меда, то и жилото
във сърцето ми ще се вторачи.
В болката ще намеря сила,
ако започне медът да нагарча.

На душата ми опната струните
като арфа отронват въздишка.
Всичко е „Думи, думи, думи...“
Да, но само с тях мога да пиша.

Петко Каневски

ДНЕС

На поета Тенко Тенев

Твоята Тунджа и моята Марица
плачат за Индже и Петко войвода.
Родината, като уплашена птица
бърка посоката към небосвода.
Към Светлината, в стъклата се блъска,
че изходи няма в туй смутно време.
Радост посърна и младост дръзка
от празни надежди за мъдро племе,
за горди потомци на генерали
свели английските флагове бойни.
Уж сме юнаци, не сме маргинали,
а си оставаме кухненски вѐйни.
Зная, ще кажат: „Времената са други“
пишурки разни от интернетата.
Жадни за слава, болни влечуги,
сеят раздори, страх и несрета.
А ние, братко, си теглим хомота
и неуморно бием за памет камбани.
Онази памет за солта в живота,
с която посипват народните рани.

Национален Празник на поезията Смолян 2026

